

Előfizetési árak:
 A kiadónak átveve:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Negyedévre 1 50 *
 Helyben neszhez az érdeke:
 Egész évre 8 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 50 *

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apuzsai-utca 3. sz.

A szerkesztőség közíratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes neszhez ártó és kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 23.

A székesfehérvári ünnep célja.

Midőn a hajót a sülyedés veszedelme kezd fenyegetni, a haszontalan terhek kidobálásával igyekeznek könnyíteni, segíteni rajta. Midőn az egyházpolitikai harcok idején, a szabadsajtónak ezen egyáltalán nem dicsőséges korszakában, a régi »Pesti Napló« is a Haas és Deutsch-féle pénzekre eszközölt lap-*elc*-vásárlások szegyenletes corruptióján, zátonyán léket kapott s azóta sülyedni kezdett: csak nem rég Vészi József főszerkesztő urral együtt az egész szerkesztőséget kiküszöböltte hajójából. Ez a társaság, mely a saját állítása szerint maga hagyta el a sülyedő hajót, amit nincs okunk kétségbe vonni, mert hisz közmondásszerű a sülyedő hajóról a menekülés — némileg meghosszabbított néven új lapot indított a régi »Pesti Napló« szellemének megelevenítésére. A lap, melynek partolására levelekben még a papokat is felkérték, először Szent-István király ünnepén jelent meg s mindjárt első számában kimutatta a foga fehéret, mintha csak be akarta volna bizonyítani, amit fővárosi tudósításunk szállongó hírként közöl, hogy még megszületése előtt megvásárolták. Ez a székesfehérvári magasztos ünnepről közöl egy szenzációban utazó, illetlen, vakmerő gyanúsításoktól s nagy mérvű tudatlanságtól duzzadó cikket.

Nem méltattuk volna szóra se ezeket

az izellenségeket; mert hisz a komoly liberális magyar sajtónak ezekben nincs része; mivel azonban a biharmegyei és naggyáradai szabadelvű párt közlönye a helybeli »Szabadság« is — amely csak nemrég panaszkodott a sajtó személyeskedő elvadulásáról, igazi „*pokrócz és bunkósbot*“ (saját nem rég használt szavai!) stylusban durva személyeskedéssel ront neki a székesfehérvári magasztos ünnepnek, s különösen a székesfehérvári püspök urnak: megmondjuk neki a székesfehérvári magasztos ünnep célját. Talán tanulni fog s máskor nem fog gyanúsító erőszakos alternatívákat felállítani célul, hogy rágalmazhasson.

A székesfehérvári kegyeletos ünnep (L. A. cikke szerint „*Zendülés*“) se *tüntetés nem volt a primás ellen, se néppárti zászlóbontás*; mert hogy előbb az utóbbival végezzünk, akkor az a báró Fiáth főispán, aki a liberális egyházpolitikának oly tüzes harczosa volt, a főrendiházban szóval is, s aki területén oly kemény harczot folytat az ellenzékkel s különösen a *néppártiak*kal is, nem vette volna ki oly tevékenyen és örvendetes meglepéssel részét vármegyéje s városa élén ezen nem csak vallásos, hanem egyszersmind *nemzeti, hazafias, de nem pártpolitikai* ünnepből, mert most már köztudomásu, hogy tiszta valótlanság volt egy-két lapnak az a költött hire, hogy a liberális közönség csak a szorosán vett templomi szertartásokban vesz részt, mert részt vettek pártkülönbösg nélkül gyönyörűen mindenben.

Nem volt a primás elleni tüntetés se, mert bár a megyei püspök ilyen ünnepet saját megyéjében teljes joggal tarthat, meghívhat arra pontificálni s vendégül, akit akar a nélkül, hogy abba a primásnak beleszóllania joga volna: mindazon által a székesfehérvári püspök, aki, mint tudós s jámbor főpap, teljes tudatában vans gyakorlatában él a bibornok hg. primás s egyszersmind neki érsek-metropolitája iránti tiszteletnek is, a *bibornok hg. primás jókorai előzetes értesítésével s helyesléssel rendezte a székesfehérvári ünnepet*.

Még csak az a szerencse, hogy a »Szabadság« át nem vette Vészi- és társaitól azt az illoyalitást is, hogy — mert a felséges uralkodó család egyik népszerű sarja, a legmagyarabb főherczeg József ő cs. és kir. fenségének fia, József Ágost ő cs. és kir. fensége, felséges királyunk unokájának férje is részt vett a jelen voltak ezreinek épülésére örök emlékezetű ünnepben, — nem átalotta őt »megtévezettnek« nevezni, a mi a magyar loyaltásnak szegyenére válnék, ha Vészi ur nem tartoznék az 50 kros új magyarok közé, amivel azonban korántsem az általunk is melegen ohajtott *névmagyarosítások ellen szólnék*.

Hanem azóta már az is tudva van, hogy József Ágost főherczeg *felséges urunk, királyunk egyenes legmagasabb engedélyével* vett részt az ünnepben.

De mi volt hát a székesfehérvári rendkívüli ünnepnek célja?

Oly világos, hogy csak az egyházi

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A corpus delicti.

Ita: PRIGL OLGA.

Akkor vásároltam életemben először magamnak kemény kalapot, mikor B. . . . y érdemes barátom hivatali működésének huszonöt éves jubileumára készültem be, Gy. — Magam se tudom, miféle gondolat volt tőlem. Kemény kalapot csak professzorok és ambiciózus mesterlegények hordanak — én nem voltam sem professzor, sem mesterlegény.

Elég az hozzá, hogy a kalapot megvettem, s miután végigparádézám benne a nagyszabású jubileum összes részleteit, — elernyedve, kifáradva a sok ünnepélyes fogadtatás, diszközgyűlés, banket, a rengeteg felkőszöntő élvezésében, — de mégis egy kellemesen töltött nap emlékével szálltam föl a Gy. — ról közlekedő víczinális bumli czúg egyik másodosztályu kocsi-jába.

Utitársaim voltak: két hölgy, — úgy látszik a mama a leányával — s egy kis fiu, a nagyreményű öcs.

Udvariasan meghajtottam magamat, s helyet foglaltam a bőrdíványon. A mama leereszkedőleg fogadta köszönésemet, a kisasszony ajkbigyesztve nézett ki az ablakon, — az urfi fixirozott.

Fejem mámoros volt a bortól, cigányzenétől. Kalapomat ledobva magam mellé, — megtörültem verejtékes homlokom.

A bumli el kezdett szuszogni, aztán fülreszkettető zakatolással, időnkint jókat zökkenve, — nekivágott a rónaságnak. Méltóságos lassúsággal vonultak el mellettünk a telegráf-oszlopok, asikság peremén alácsúszott a nap. Kékes szürkeség borította be a pusztai kazlakat, a távol tanyák fehérlő házait.

Egyre jobban belementünk az alkonyatba. Utitársaim arezvonásai lassanként egészen elmosódtak.

— Úgy látszik, ma nem akarnak lámpát gyujtani! — tette a mama az észrevételt.

— Igen! — feleltem rá álmosan — no majd kiszólunk a kalauznak.

A vonat nyugodtan zakatolt tovább. Én meg egyre nehezebbnek éreztem a szempilláimat. Mintha csak nagy köveket raktak volna rájuk. A vonat dübörgése olyanforma hangra változott át, mint mikor légy döng az ablakon, vagy száraz galyat dörzsöl a szél a falhoz. Végre az is megszűnt. Úgy képzelem, hogy otthon alszom rendes, megszokott helyemen.

Egyszer csak valaki hatalmasan rázni kezdett.

— Uram: az Isten áldja meg, szóljon már ki, itt vagyunk mindjárt egy állomáson. Én hasztalan kiabálok a kalauznak. Megbolondulunk ebben a sötétségben.

— Kérem! — — — úgy — — — tehát sötétség — — — Kinyitottam a szememet. Csakugyan sötétség. Kiáltsak a kalauznak? — Hé kalauz!

— Majd ha bent leszünk az állomáson.

— Hja az állomáson — — —

Hosszu irgalmatlan fütttyjelzés.

— Beregfalu! — kiáltja be a konduktor. öt perez!

Még csak most kezdtem kibontakozni az álomból.

— Beregfalu! — Tyhú! hisz akkor itthon vagyunk!

Keresem a kalapomat. De hova az ördögbe lehetett. itt volt előbb a díványon. — Hé kalauz, világosságot ide!

— Parancsoljon uram!

— Ostobaság, — a lámpát nem birták meggyujtani.

— Igen, feljelentjük az igazgatóságunk, — kontrázta a mama.

— Mégis csak borzasztó! — toldta meg a kisasszony.

— Hanyagság a központi állomáson, — exkuzálta magát a kalauz.

— De a kalapon, az én kalapom — — —

A mama jóakarólag segített keresni, a kisasszony nevetett.

— Aber Melanie! — figyelmeztette az anyja.

— Mehet! — kiáltotta a konduktor, s ne-

Szülők Iskola év kezdetére gyermekeknek b. figyelmébe! **czipők, kalapok, ingek, gallérok és kézelők, zsebkendők, harisnyák,** Fabry Testvéreknél
 Telefon!

Fabry Testvéreknél
 NAGYVÁRADON
 Olasz, Pó-utca, Rimandóczy-ház,
 szereshető be.

ügyekben valamennyire jártas jóakaratu embernek fejtegetni se szükséges.

A katolikus anyaszentegyház ősi szokása szerint a szentek tiszteletében ezek sírjainak kiváló helye van.

Szent István sírja Székesfehérvárott volt, melyhez századokon át zarándokoltak őseink; lábainál temetkeztek századokon át a magyar királyok a Nagyszonyunk tiszteletére, kinek anyagi oltalmába végrendeleltel felajánlotta országát s nemzetét, első királyunk által emelt templomban, melyben királyaink koronázása is századokon át történt a magyar szent koronával, melyet Szent-István kapott II. Silvester római pápától. Székesfehérvár ősrégi városnak dicsősége, hogy királyi székváros volt Szent-Istvántól kezdve. Szent-Istvánnak is ott volt királyi széke, ott volt számtalan Apostoli fáradozásainak, működéseinek színhelye. Székesfehérvárott őriztetik Szent-István király második jelentékeny szent ereklyéje, komponya csontjának nagyrésze.

Mennyi czim a rendkívüli ünnepre az ezredévben. Pedig a legelső is, avagy az utolsó elég volna egy maga. Senkisésem óhajtá jobban, hogy a budavári Szent-István ünnep is minél nagyszerűbb s magasztosabb legyen, mint a magyar püspöki kar s köztük azok is, akik Székesfehérvárott, vagy, mert pl. Szent-István király megyéjüknek patronusa, alakítója stb., otthon tartották az idén rendkívüli fényvel az ünnepet, vagy valami más ok miatt se Budára, se Székesfehérvárra nem mehettek. Volt is az idén jóval több megyés püspök Budán, mint máskor. Fájdalom azonban a kormány csak két miniszter által volt képviselve az ezredévben.

Milyen szégyen ilyen világosság mellett *agyar* embernek a székesfehérvári ünnep céljai után gyanusítólag tapogatózni.

XIII. Leó pápának a székesfehérvári ünnepet teljes bucsu engedélyezésével gazdagító brevijében is olvasható a cél:

kem csak épen annyi időm maradt, hogy leugorhattam, — persze a kalap nélkül.

Hiszem nem nagy baj, ott lesz valahol a kupéban, majd megkerül. Az ember szól a főnöknek, vagy esetleg bejelenti az igazgatóságnál De mégis bő szantó! Meghülhetek s mi a manót gondolnak rólam, hogy kalap nélkül megyek haza. Még szerencse, hogy éjszaka van.

A zsebkendőm négy csücskére görcsöt kötöttem s úgy húztam a fejemre.

Hja az ember találékony, ha szükségben van.

Az aztán való napokon aztán egyebet se csináltam, mint hogy a kalapom után tartottam hajtóvadászatot. Gyanakvó szemmel néztem végig minden kemény kalapos úri embert.

Hasztalan! — A főnök tanácsára jelentést tettünk az igazgatóságnál:

Ilyen és ilyen kalap, P. J. betűkkel jegyzett, — tulajdonos jelenkezésére kéretik kiadni.

Vártam aztán az eredményt.

Egy szép napon két fővárosi detektív állit be hozzám.

Nem tudtam mire vélni a dolgot.

— Lehetek talán valamiben szolgálatakra? — kérdém udvariasan.

Az egyik bontogatni kezdett valami csomagot.

— Ön ez a kemény kalap, P. J. betűkkel? — kérdé szigorú, fontos arccal.

— Igen enyém, — felelém megvizsgálva kívül, belül — de hogy került ez önökhöz?

— Elég kérem! e percztől fogva foglyunk, a törvény nevében.

»Midőn mindnyájunk nagy öröme a kiválóan nemes magyar nemzet hona alapításának ezredéves ünnepe szerencsésen ünnepli, kegyeletes és üdvös terv volt . . . Szent-István király dicsőséges emlékezetét is ünnepeelve felujítani, aki a magyaroknak a földi hazával égit is alapított . . . Szívesen és édes örömmel értesültünk arról, hogy a hívek Székesfehérvár városába hívatnak össze, az ő ereklyéinek tiszteletére, ahol Magyarország oly nagy apostolának lakóhelye és sírja volt . . .«

De nem folytatjuk tovább. Pedig tudva azt, hogy »nemo malus sine causa«, mindezen kell valami okának lenni: bennünket is kíváncsivá tesz, mi lehetett (L. A.) támadó cikkének sugalmazója.

Mivel a komoly kormánypárti lapok ilyen felfogást nem tükröznek vissza: commandó szóra nem vezetjük s nem vezethetjük vissza a »Szabadság« cikket. Önálló felfogást kell tehát feltételeznünk s keresni így az okokat. Lélektanilag kutató szemek előtt volnának a cikkben mozzanatok, tételek: »bérletek«, a »beszéd nem hizlal« stb., melyek csábítják az embert, de mert nem kenyerünk a gyanusítás, erkölcsi érzetünk vetőt mond az ezekre tovább építkező lélektani combinációknak. X. Y.

Kormány és a bankszabadság.

Most volna a legkedvezőbb alkalom azt az osztrák-magyar banknak nevezett közös ügyet végképpen megszüntetni: mindamellett alig lesz ebből valami, mert a kormány megint 15 százalékra kiegyezkedik az osztrák pénzemberekkel, mint a sín-kartelnél is része van a nem éppen nagyon tiszta gazdálkodásban, amint ezt a budapesti kereskedelmi kamara hivatalosan megállapította.

A bankszabadsági tárgyalásoknak feltűnő körülmények között történt megszakadásáról már megemlékeztünk. Ugy látszik az ellentét a kormányok és a bank vezetősége között nemcsak éles és mélyreható, hanem személyes is. A kormány és a bank most, mint két potentát kommuniké-háborút kezdtek egymás ellen. A »Fremdenblatt« így nyilatkozik: »Eme tárgya-

— De uraim — — —

— Ön az a híres betörő, egy, Papakoszta társai közül — — —

— Nem értem — — —

— Igen, ki július 30. án utazván Gy . . . felől egy úri embernek elcsente arany óráját, annak kiáltószáira kiugrott a haladó vonatról, kalapját bent felejtve, melyben az áruló P. J. betűk voltak. Igen, s ön elég vakmerő, hogy még jelentést mert tenni az igazgatóságnál.

No de a maga kelepczéjében fogtuk meg a tolvajt.

— Gyalázatos rágalom — — —

— Kérem csendesebben. Még megállapítjuk a fénykép — azonosságot. A fővárosi rendőrkapitányság tapintatos s figyelme mindenre kiterjed.

— No szent Kleofás! — még csak az hiányzik, hogy ne csak a kalapom, de jó magam is hasonlítsak ahhoz a Papakoszta féléhez.

— Tessék közelebb jönni az ablakhoz! — mondta parancsoló hangon a detektív, kezébe fogva a fényképet.

— Kérem — — —

— Bocsánat, — mondták aztán — tévedés van a dologban. Ön nem az illető, a kit kerestünk. Ezer engedelmet! De a kalap — —

— A kalap az enyém, véletlenül az én nevem is P. J. betűkkel kezdődik. De vigyék el inkább örökre Isten hírével.

Szégyenkezve sompolygott ki a két detektív. S én azóta lettem még esküdtebb ellenség a kemény kalapoknak.

lásoknál a legfontosabb ügyek egyikét az ugynevezett 80 millió adósság jövőbeli rendezése képezte. Ennek a dolognak megoldása éppúgy érdeklő Ausztriát, mint Magyarországot. A két kormány ennél fogva nem engedhette meg, hogy a bank az erre vonatkozólag tett engedményeket ismét visszavonja. Azonban a bank a legutóbbi tárgyalásoknál ezt megtette. A bank irásbelileg késznek nyilatkozott arra, hogy az államadósságból a bank tartalékalapjának számlájára oly nagy összeget fog leírni, hogy az adósság 60 millió forintra redukálódjék, ha az állam arra kötelezné magát, hogy ezen adósságból 30 milliót lefizessen. A bank ezt az engedményt a pénzügyminiszternek arra az ismételt kijelentésére tette, hogy e nélkül a 80 millió adósságra nem fog fizetést teljesíteni és nem fog beleegyezni a bank szabadságának meghosszabbításába. A tárgyalásoknál egy más javaslatot nem fogadtak el, a mit a bank képviselői indokul használtak föl arra, hogy a kérdéses, fentartással tett engedményt visszavonják.

A bank nem engedi magán száradni azt a vádat, hogy egyszer tett ígérteit visszavonta és ő is nyilatkozik a Tresor-ban, félhivatalos lapjában, a mely most a banktárgyalások folyamán egyszerre igen olvasott lap lett. Így protestál a bank: »A bank részéről tett fontos engedmény állítólagos visszavonását illetőleg helyreigazítólag megjegyeztük, hogy a bank ezen engedményt éppenséggel nem vont vissza, de mivel a bank ezen engedményt elválaszthatatlan kapcsolatban egy nem kevésbé fontos, egyidejűleg kikötött feltétellel ajánlotta, ezen engedmény magától értetődő szintén tárgyalanná lett akkor, midőn a magas kormányok ezen feltételt a maguk részéről visszautasították.« Együttal elmondja a Tresor, milyen szervezett módosításokat ajánlott ő és kért a kormány s megjegyzi, hogy bizony nemcsak pénzügyi, hanem más, főképpen szervezeti kérdésekben sem tudtak megállapodásra jutni. A banktárgyalások, mint látszik, meglehetősen elmergesedtek.

Az osztrák választások.

Az osztrák liberálisok ügye a lehető legrosszabbul áll.

A liberális képviselők még attól is vonakodnak, hogy újra jelöljék őket vagy fellépjenek. Már arról értesültek a liberális pártban, hogy Lustkandl dr. a brucki választókerületben vonakodik fellépni, valamint Fischer sem akarja elfogadni, hogy újból jelöljék.

A liberálisok maguk is beismerik, hogy jelöltjeik egyáltalán megszüntek népszerűek lenni és minden kilátás hiányzik arra nézve, hogy megválasztassanak.

Egyedüli vigaszukat abban lelik, hogy Morvaországban a német nemzetiek az ottani német liberálisokkal szövetségre léptek. Ebből a liberálisok azt magyarázzák, hogy a németiség és liberalizmus elválaszthatatlanul egymásra vannak utalva. A liberálisok most még azon fáradoznak, hogy — mivel már egyszer felsültek — a felső-ausztriai nagybirtokosok közt és köztük egy kompromisszum létesítsék.

Karinthiában ma kezdődtek a választások és minden jel arra mutat, hogy itt pozitív keresztény irány fog győzni a liberálisok ellenében.

Nagyvárad városának legnagyobb baja.

Előző számunk ily czimű cikkelye megtette hatását. A polgárság részéről számos elismerő levelet vettünk, a városi tanács köréből már kevésbé elismerő levelekkel tisztelt meg.

Amidőn polgártársaink bizalmáért itt is köszönetünket kifejeznők, kijelentjük, hogy nem személyek ellen irányult cikkelyünk, hanem egyes-egyedüli célja volt a közérdeket szolgálni s polgártársaink javát előmozdítani.

Ami már most a város intéző köreiből vett hozzászólásokat illeti, mindenek előtt cso-

dálkozásunkat kell kifejezünk afölött, hogy cikkelyünket s nevezetesen annak kiinduló pontját »légből kapott«-nak jelentik ki.

Nem az; mint a beavatott körök igen jól tudják.

Különösen pedig hivatkozunk azokra a városi képviselőkre, akik az augusztus 13-án tartott városi közgyűlésen jelen voltak. Ezek legilletékesebbek annak megítélésére, vajjon adtak-e fölhatalmazást a polgármesternek arra, hogy ötvenezer forint név- értékű regále-kötvényt eladasson arra a célra, hogy a tűzér-laktanya építő-vállalkozójának kereseti kimutatását (számláját) kifizethesse?

Igen vagy nem? Erre a kérdésre kell mindenekelőtt felelni.

Hogy pedig tényleg meg is történt ez az eladás, arra nézve klasszikus tanunk van, még pedig a polgármesterhez közel álló körből. Innen került ki ugyanis az alábbi közlemény egy nagyváradi lapnak augusztus hó 20-diki számába, amely — tekintve a forrást, melyből származott — nem szorul magyarázatra. Az érdekes közlemény így szól:

»Regálekötvények eladása. Nagyvárad város polgármestere a város tulajdonát képező regále-kötvényekből 50 ezer forint értékűt eladott. Az eladást a tűzér-laktanya építése folytán fölmerülő költségek tették szükségessé. A város ugyanis a vállalkozók közelebb betervezett kereseti kimutatását is csak részben volt képes kifizetni s néhány nap múlva már a második kereseti kimutató is be fog érkezeni.«

Ezt a közleményt nem czáfolták meg. Ezzel a tényállással állunk szemben.

Már most vegyük szemügyre R a g á n y József városi főszámvévő magyarázatát, melyet hozzánk intézett levelében a következő szavakkal ad elő:

»A város közönsége a f. 1896-ik évre megállapított és a kir. belügyminiszterium által jóváhagyott költségvetésben.

a) A vízvezeteki mű építési költségei utolsó részletének, valamint ezzel kapcsolatban a váradvelencei párhuzamos parterőrdítési munkálatok költségeinek, —

b) a reál- és polgári fiúiskola építési költségei fenmaradt részletének, — és

c) a városi színház és városház tervezési és egyéb előmunkálatai által igényelt kiadásoknak fedezhetése végett 250,000 korona, vagyis 125,000 forint névértékű regále kötvény eladását engedélyezte.

»Ezen czélokra pedig a városház pénztára — folyó készleteiből, tehát a regále kötvények eladásának igénybevétele nélkül — az év I. felében jelentékeny összegű kiadásokat előlegezett, sőt előlegezte a tűzér-ségi laktanya építési vállalata részéről benyújtott első kereseti kimutatásban felszámított 22,700 forint követelést is.«

Amint a főbbekből látszik, itt kiegyenlíthetetlen ellenmondások forognak fön, melyeknek eloszlatása bizonyára van oly közérdek, mely teljes világosságot követel ebbe a bonyolult ügybe, anélkül, hogy már most mindjárt a legrosszabbat kelljen föltételezni.

Ezuttal nem is tartjuk szükségesnek a magunk részéről előző számunk idézett cikkelye után e tárggyal újból érdemileg foglalkozni; elégségesnek véljük ezuttal a tényállást, amely, sajnos, csak ellentmondásokból áll, a maga valóságában a közönség ítélete alá bocsátani, — megjegyezvén, hogy már eddig is három interpelláció van készülóban a szeptemberben tartandó közgyűlésre.

A kongresszus után.

(—a.) Lezajlottak a fényes napok, a kath. kongresszusnak felejthetetlen napjai. Hornig püspök, aki a magyar püspöki kar gondolatait és érzelmeit tolmácsolta a kongresszus záró ülésén, azt mondotta, hogy ez a kongresszus fordulópontot képez a magyar katolicizmus történetében.

Aki jelen volt ezen a hitvallói gyűlekezeten, aki látta azt a lélekemelő, leirhatatlan hatást, amit Wolafka, Rakovszky, Zichy Nándor és Hornig püspök beszédei tettek, aki hallotta azt a tombolóan kitörő lelkesedést, melylyel a kath. egyesületek képviselői, ez a 4—5000 főnyi tömeg vezéreit üdvözölte, fogadta, aki megfigyelte azt az áhitatot, melylyel ez a nép választott és Istentől rendelt vezéreinek szavait leste, — végre aki elolvasta azokat a határozatokat, melyeket a kongresszus egyértelemmel hozott, az lehetetlen, hogy Hornig püspöknek igazat ne adjon.

Magyarország népének, különösen az intelligenciájának java része megfordult már az ezredéves kiállításon. Ismerjük azt a nemesítő, azt a lelkesítő hatást, mit ez a tagadhatatlanul nagy mű, különösen annak történelmi osztálya a látogatóra gyakorol. Mikor kijöttünk a kongresszus záró ülése után az ünnepélyek csarnokából nem egy egyszerű embertől hallottam: »többet ért ez, mint az egész kiállítás!« Intelligens uri emberek, akik közömbös szívvel, talán csak mások kedvéért mentek a kongresszusra, megilletődve távoztak onnét és boldogoknak érezték magukat, hogy tanui, részesei lehettek s egyértelemmel vallották, hogy ezek után el nem maradhat a kath. ügy diadala.

A kath. egyesületek országos kongresszusa fordulópontot fog képezni a magyar katolicizmus életében ha a szent ügyért való lelkesedés, mit ott a tagok magukba szívtak, terjedni fog minél szélesebb körökben és ha azok a határozatok, melyek a kongresszusnak látszólagos eredményét képezik, nem maradnak papiroson, hanem életbe lépteti azokat a kath. társadalmi tevékenység. E kettő nélkül a fényesen sikerült kongresszus hirtelen fellobbanó szalmatűz, felrobbant rakéta, vagy legjobb esetben impozáns manifestáció marad.

Az első teendő tehát a közönyösség jegének megtörése, az ügy iránt való lelkesedés és tevékeny buzgólkodás ébresztése, fenntartása és ápolása. Minden katolikusként kötelessége ez, hacsak nem akar a »jó katolikusok« ismert osztályába tartozni. Első sorban mégis azokat terheli, akik a kath. egyesületeknek képviselői voltak a kongresszuson. Csak olyat adhatunk másnak, aminek mi magunk birtokában vagyunk. Szívesen elhisszük, sőt biztosan tudjuk, hogy nagyon sokban megvan a kath. ügyért való áldozatkész buzgólkodás, akik ezuttal nem vehettek részt a kongresszuson. Ezeknek is épp olyan kötelessége annak terjesztése, mint azoknak, akiknek lelke most fogott tüzet a kongresszuson hallott gyűjtő beszédek s az ott látott példák hatása alatt.

A másik, a kongresszusi határozatok életbe léptetését illeti. Lesz még alkal-

munk részletesen ismertetni a kongresszus határozatait. Ha ezeknek csak kisebbik felét is megvalósítja a végrehajtó bizottság, akkor biztosak lehetünk a felől, hogy a kongresszus hatása maradandó lesz, hogy valóban forduló pontot fog képezni a magyar katolicizmus életében. Hálára lesz a kongresszus iránt kötelezve nemcsak a magyar katolicizmus, hanem az egész társadalom, az egész ország, maga az állam, sőt a kormány is. Mert a határozatok, a melyek a társadalmi, — a munkás- a cseléd- és a szegény ügy megoldására, a társadalmi bajok orvoslására irányulnak, mindnyájunk javát czélozzák s azok megvalósulásából méltán várhatjuk a dolgok jobbrafordulását.

— E határozatok életbe léptetésére végrehajtó bizottságot alkotott a kongresszus. Nincs okunk kételkedni benne, hogy ez a bizottság minden erejéből törekedni fog megfelelni nehéz feladatának. De ha működésük bármilyen okból is nem járna sikerrel, az egyesületeknek módjukban áll saját körükben is megvalósítani legalább egyet-mást a kongresszus üdvös határozataiból. A siker így sem fog elmaradni. Azért fel az egyesületi munkára, fel a keresztény szellemű társadalmi tevékenységre!

A magyarországi kath. egyesületek országos kongresszusának határozatai.

Hitbuzgalmi és jótékony ügyek.

I. A hitbuzgalmi egyesületek szervezésének szükségessége és módja.

1. Tekintve az egyházi társulatok és vallásos egyletek nagy fontosságát, sőt viszonyainkban szükségességességét; a katolikus egyesületek országos kongresszusa felkéri a püspöki kart, hogy a vallásos társulatokat a híveknek ajánlják és azokat apolják.

2. Tekintve a társulatok szervezése, megállapítása módozatainak nehézségeit, kérjük a püspököket, hogy minden székelyen ügybuzgó papot nevezzenek ki, talán »congregationum, fraternitatum ac soaalitum piorum consultor« címével, ki minden felvilágosítást adna a kérdézőknek lelkésznek.

II. Az Oltárszentség, Jézus sz. Szívének, az engesztelő sz. áldozás, ima-apostolság, a sz. Mária, a sz. Szűz szepl. szívének, Élő rózsafűzér, sz. skapulárek, sz. József, őrangyalok s a sz. gyermekség, mint a jelenleg leginkább divó egyesületek mivolta és haszna.

1. A katolikus egyesületek országos kongresszusa kimondja, hogy a hitbuzgalmi egyesületek létesítését a már létezők föntartását egy a papságnak, mint a híveknek kiváló figyelmébe ajánlja.

2. Kimondja a katolikus egyesületek országos kongresszusa, hogy kívánatosnak tartja, hogy épen a nevezett egyesületek még inkább felkörtassanak és terjesztessenek, úgy, hogy ne legyen egyetlen hitközség, kolostori vagy egyéb tan- és nevelőintézet sem, melyben a nevezett egyesületeknek legalább egyik vagy másika meg ne legyen honosítva.

3. Kimondja a katolikus egyesületek már is létező közlönyeit a »Jézus Szentséges Szíve Hírnökét« és a »Szűz Mária Virágos Kertjét«, a »Legszentebb Rózsafűzér Királynéját«, a »Szent Család Kiskövetét« stb. a katolikus hívek különös pártolásába ajánlja, még pedig olyannyira, hogy ne legyen egyetlen katolikus család sem, melyben a hitbuzgalmi közlönyöknek egyike vagy másika ne találtassék.

4. Kimondja a katolikus egyesületek országos kongresszusa, hogy föltette szükségesnek tartja, hogy a templomok ajtóit, megfelelő óvintézkedések mellett — legalább nappal — hazánkban is folyton nyitva tartassanak.

III. Sz. Vincze egyesületek.

A Szent-Vincze-Egyesületek a keresztény társadalmi elvek gyakorlati alkalmazásának kiváló eszközt képezvén, határozatilag kimondták, hogy azok minden hitközségben életbe léptetendők, hogy ezen az úton is megnyilatkozassék a katolicizmus társadalmi működése, valamint az egyleti tagok érényes életében egy a szegények vallásérkölesi tökéletesedésében.

IV. A mértékletességi és káromkodás elleni egyesületek.

A kath. egyetiek országos kongresszusa kimondja határozatilag, hogy

1. tekintettel azon súlyos bajokra, melyeket az iszákosság terjedése minden téren, főleg az iszákos egyének erkölcsi életében előidéző és maga után von, felette kívánatosnak tartja a kongresszus, hogy a kath. lelkészek mindenfelé, hol módjukban áll, — a szesz italokkal üzőtt visszaélések ellen a rendelkezésükre álló eszközökkel fellépjenek és küzdjenek, mértékletességi és önmegtartóztatási (abstinentialis) egyesületek létesítését kezdeményezzék, azokban a vezérlő állásokat átvegyék, a mértékletességi eszméket a szószékrol is támogassák s az u. n. »mértékletességi fogadalom« letételénél közreműködve, annak erkölcsi hatályát fokozzák és szentesítsék.

2. A vásár- és ünnepnapok megszentelése s az e szent napokon most oly sűrűn előforduló és épen az iszákosság által előidézett büntények lehető meggátítása érdekében szükségesnek tartja a kongresszus az 1891. XII. törvényezik kibővítését olyképp, hogy a vásár- és ünnepnapok méltó ünneplése a nyilvános ivásnak e szent napokon való korlátozására czélzó rendszabályokkal is biztosítsassék.

3. Hasonló buzgó támogatásban részesítendők a káromkodás elleni egyesületek is, melyek Isten gyalázásának, szent személye megsértésének hazánkban — fájdalom — olyannyira elterjedt, bűneit — mely immár szokássá vált — kiirtani igyekezővén, czélzataikra nézve teljesen a lelkészkedés köréhez tartozóknak tekinthetők. Ezért ily czélzatu kath. egyesületek és szövetkezetek alakítását a kongresszus a legmelegebben ajánlja — mintán a már régebben fennálló ily imaegyesületek vendők, melyek a tagjaiknak engedélyezett busuk a letendő forgadalmak, nyilvános könyörgések s a káromkodásra kiszabott s szent czélokra fordítandó bírságpénzek által czéljukat előmozdítva, egyuttal hozzájárulandának nemzetünk erkölcsi nemesítéséhez.

V. Temetkezési és betegsegélyző egyesületek.

1. A betegsegítés oly nemes feladat, mely a katolikus egyesületi tevékenységnek egyik legméltóbb tárgya. Azonban ez a feladat csak addig marad meg hatása körében, míg az üzleti nyereszkesedés, a pompázás nem bénítja meg a tulajdonképeni czélra való törekvést, a betegek segélyezésének, családjuk oltalmazásának ügyét.

2. Leginkább az olyan betegsegítő-egyesületek méltók rá, hogy az egyház védő szárnyai alatt működjenek, a melyek az irgalmasság jócsokkedeteit a szükölködőkkel éreztetik, tehát nem a saját tagjaik kölcsönös gyógyíttatására alakulnak, hanem az egyesületen kívül álló szegény betegeket és családjukat pénzzel segítik, életmükröl, ruházatukról stb. gondoskodnak.

3. Szükség van olyan egyesületekre, melyek saját kórházakat tartanak fenn szegény betegeknek ingyen való gyógyítására.

4. Alakuljanak egyesületek, melyek tanult ápolói testvéreket küldenek a szegény betegekhez ingyen, a módosakhoz illő díjazásért.

5. A kölcsönös segéző egyesületek szaporítása immár nem kívánatos. A mely városban még erre szükség mutatkoznék, ott csak is a szabad orvos választás, kivéven a kórházat fontartó egyesületek kórházi orvosait.

6. A temetkező egyesületek álljanak az egyház védelme és ellenőrzése alatt, egyrészt, hogy a vallásosság ápolói legyenek, másrészt, hogy a tagok befizetett filléreivel való nyereszkesedés, meg a pénzparálás számkivetve legyen belőlük.

VI. A cseléd- és munkásnő védő-egyesületek.

A katolikus kongresszus szükségesnek tartja s hazánk lelkes hölgyeinek szives figyelmébe, meleg szeretetébe ajánlja, hogy a székesfővárosban, valamint a nagyobb, de sőt a kisebb városokban is »Leányvédő-egyesületek« alakuljanak, melyeknek, hogy czéljukat a magánosan álló hajadonok erkölcsi megóvását s anyagi jólétüknek is előmozdítását elérhessék, eszközei gyanánt felkarolandók:

1. A cselédeknek, bonnoknak, társalgónőknek, nevelőnőknek készülő és hazulról, vagy egyik községből másikba távozó hajadonoknak czimekkel való ellátása, hogy t. i. ott, a hova menni akarnak, tudjanak megbízható egyénekhez fordulni.

2. Ugyanazoknak, de főleg a tájékozatlanul megérkező cselédek a vasutaknál és gőzhajóknál való fogadása, nehogy gonosz kezekbe kerüljenek.

3. Azoknak a minden népesebb községben alapítandó »Cseléd-otthonokban«, vagy a székesfővárosban a »Társalgónők és nevelőnők otthona« cím alatt létesítendő intézetekben való elhelyezése és addig, míg alkalmazást nem nyernek, vagy ha elagnak, ellátásra.

4. Azoknak számára tisztességes családonál való helyhozás.

5. Azokra való anyai felügyelet.

6. Az »otthonok« pontos czimeinek a lapokban, vasutaknál, gőzhajóknál és egyéb látogatott helyeken való kifüggesztése.

S végül;

7. Oly helyeken, hol gyárak vannak, vagy nagyobb üzletek, »Munkásnő-menedék«-ek alapítása s a »Munkásnők-társulata« című egyesületek buzgó terjesztése.

(Folyt. köv.)

Az országos katolikus hittanár-gyűlés.

— Eredeti tudósítás. —

Budapest, aug. 22.

A mai gyűlés valamivel élénkebben kezdődött meg, mint tegnap. Pokorny Emánuel javaslata a közép-iskolák vallástanítás rendszereiről nagy vitára adott alkalmat. A gyűlést 8 órakor kezdték meg és 10 óra volt már, a mikor még mind e tárgy körül folyt a vitakozás. Végh Kálmán egri képző-intézeti tanár, a »Tanítatók« szerkesztője a következő határozati javaslatot nyújtotta be.

1. Tekintettel arra, hogy a felső és alsó középiskola más és más életpályát nyit kifejlett társadalmi viszonyaink között a növendékek előtt; és tekintettel arra a körülményre, hogy épen emélfogva egy a felső, mint alsó középiskola hittanításának okvetlenül egy kell irányulnia, hogy egy a IV-ik, mint VIII-ik osztályból távozott növendék műveltségi fokához illő vallási ismeretekkel látassék el; mondja ki a nagygyűlés, hogy az alsó és felső gimnázium hittanítása külön-külön befejezett egészet képezzen;

2. ebből kifolyólag a) vétesseék fel az egyháztörténelem is az alsó középiskola tantárgyai közé; b) az alsó középiskolában a IV-ik, a felsőben a VIII-ik osztály kizárólagosan ismétlésre es pedig egy fordítottassék, hogy a IV-ik osztályban az eddig tanult összes, a VIII-ikban pedig a felső gimnázium tantárgyain kívül a bibliai történetek és szertartásan is felöleltessenek.

3. Minthogy a történeti, bibliai alap jobb kändülő pontot képez a hittanítás megkezdésénél, mint a káté, a) az I. osztály tananyagát kezdvén a szent földrajzon, a bibliai történetek képeznek, és pedig b) olyan keifőleg illusztrált tankönyv alapján, mely a történeti részeket kívül biblia-archeológikus tárgyakat is felölel.

4. Az alsó gimnázium II. osztályának tananyagát a kis káté bibliai ismétlésekkel, a III-ik osztályát a szertartásan és egyháztörténelem, a IV-ikét az ismétlés képezze.

5. A felső gimnázium V-ik osztályában az erkölcsan, a VI-ikban káté alapon szerkesztett apologia, a VII-ikben olyan magyar egyháztörténelem tanítassék, a melynek az egyetemes egyháztörténelem képezze a keretét. A VIII-ik osztály ismétlésre fordítsa az idejét.

A javaslatokat tetszéssel és helyesléssel fogadták.

A protestantizmus ébredése.

Említettük a napokban, hogy Bánó József és Darányi Ignác majdnem ugyanegy időben nyilatkoztak a protestantizmus állásfoglalásáról az új egyházpolitikai téren.

E két nyilatkozat egymásnak ellentmond: Darányi miniszter roppant boldognak látja a protestantizmust, Bánó ellenben annyira elkeseredett a protestans felekezet körében uralgó áramlat miatt, hogy lemondott gondnoki állásáról.

Darányi nyilatkozatával szembeszáll egy nagy tekintélyű protestans férfiú, hírszerint maga Pécly Tamás volt miniszter s volt képviselőházi elnök. A többi közt következőleg nyilatkozik:

»A mikor a gyakorlati élet nagyon sötét képet mutat a gazdálkodó elmék a teoriával vigasztalják meg magokat. Így merített ma Darányi Ignác földművelési miniszter solatiumot az elméletből, mikor mint a komáromi ref. egyházmege most megválasztott főgondnoka elfoglalván Beöthy Zsigmond örökségét, elmélkedett a protestantizmus feladatairól s kereste igazolását a radikális egyházpolitikának.«

»Mennyire igaz és őszinte volna a mi örömmünk, ha Darányi Ignác főgondnoknak a protestans élet jövődjébe alakulásába vetett rózsás reményében, hívő hitében mi is osztozkodhatnánk s egy tekinthetők azt az egyházat, mint a minőnek Magyarország legnehezebb idejében mutatkozott, mikor erős bástyáját képezte az alkotmányosságnak s rajta megtörött az abszolutizmus hatalma.«

»De fájdalom az egyházi élet nem fejlődött az alkotmányossággal, sőt szomorúnál-szomorubb tünetei mutatkoznak annak, hogy a protestantizmus nem találta meg kellő helyét, helyes irányát éppen akkor, mikor az alkotmányos élet benső erőinek a kifejlesztését támogathatta.«

»Darányi bizik abban, hogy szabad országban, az alkotmány védelme és oltalma alatt ezt az egyházat fel lehet virágoztatni. Bennünket másra tanít a legközelebbi multnak a szomorú története. Ez az egyház elbizakodott a protestans miniszterelnökben, a protestans miniszterek erejét tulbecsülte s belement az agresszióba akkor, a midőn tapintatós és okos védelemre lett volna szüksége. Engedte az igazi presbyterianus szellemnek a megpusztulását, személyes kultuszt őrzött, veszedelmes radikális elveket követett, meghelyeselt mindent, a mi az államhatalomtól jó, kritika nélkül fogadta az állami intézkedéseket s bírálja nélkül ment bele abba a heyesen kijelölt feladatnak a végzésébe, hogy az egyházaknak kötelességök az állameszmét is szolgálni. Ez a czél helyesen van kitűzve, de a tétel nincs helyesen formulázva, mert mi az egyházaktól kivétel nélkül többet követelünk. Követeljük tőlük a tiszta magyar hazafiságot, érteve alatta a minden magyar szívében megfogamzott és ében élő hazafiságot, a mi szerintünk többet jelent, mint az állameszme szolgálata. Az, hogy miként és hogyan szolgáljuk az állameszmét, pártok között állandó vita lehet: míg a magyar hazafiság tantétele vitát nem tűr meg. És éppen az, hogy a protestantizmust mai vezérei belevitték az állameszme olyan szolgálataiba, a mely nemcsak megtűri a vitát, hanem egész jogosult felfogás szerint az igazi szabadelvűségnek a leg-tisztább elméletével is ellentétben áll, oka annak, hogy a protestans egyház nehéz helyzetbe jutott. Megrendült annak benső konstitucziója, felekezetközi állása pedig soha nem volt prekariusabb, mint most. És ha hozzáveszszük ehhez, hogy az egyháznak kapuin zörget a felekezetnélküliség, szövetségese nincs, az állam vele szemben mostoha s a kifacsart czirom szerepét kapja azért, mert rászolgált arra, hogy az uralkodó politikai áramlatok között a leg-hatalmasabbat támogatta: teljesen tiszta képet adott a protestantizmus mai helyzetének.«

»Ezt a belsőleg meghasonlott felekezetet az egyházpolitikai reform nehéz helyzetbe sodorta. Ezt a diagnózist mutatja a protestans sajtó, s ugyan ennek a nehéz betegségnek a tünetei látszanak amaz egyházi gyülekezeteken, a melyek szükebb körben folyván le, nem országos szabadelvű notabilitások viszik bennök a szót s több őszinteséget mutatnak, mint az

autonomia ama gyűlései, melyek országra szóló nyilatkozatokat vannak hivatalos produkálni.

Igen tanulságos a másik protestáns valóság az országgyűlésen is nagy tekintéllyel bíró hazánkfiának, *Bánó Józsefnek, a hal sz. kir. városi evangélikus esperesség* közgyűlésén mondott beszéde, a melyből idézzük a következőket:

»A mult évi esperességi gyűlésben, de mint képviselő országgyűlési felszólalásaimban elmondtam nézetemet az ugynevezett egyházpolitikai kérdésekről. En ezen törvényeket nemcsak az országra tartom vészhozóknak, de különösen protestáns egyházunkra valóságos romlásnak. — Uraim, nagy szót mondok, de ki mondom. Kétszáz év óta, sőt Pázmán ideje óta, nagyobb veszély nem környezte a magyar protestáns egyházat, mint most.»

»Hát tisztelt uraim a protestánsok nemcsak a törvényhozásban, de mint egyház is, azt lehet mondani ellenzés nélkül, önként mondtak le a sarkalatos jogaikról, különösen az 1868: LIII. t.-cz. 12. §-nál. Belenyugodott, sőt az egyházpolitikai törvények összességét és az ez által teremtett új állapotot ujjongva üdvözölte. És épen ez a baj, ez a veszedelem. A vezérlő férfiak a kérdéseket a szabadelvűség mezébe öltöztették és ezenfelül a szegény protestáns egyházaknak anyagi előnyöket helyeztek kilátásba. Sőt voltak, kik az egyházpolitikai törvények elfogadását első lépésnek kürtölték az egyházi javak szekularizációjára. Ezek az argumentumok hatottak.»

»A kocka el volt vetve, a protestáns egyház meg sem mozdult.»

»Ma már minden gondolkodó ember tudja Magyarországon, hogy az egyházpolitikai törvények összessége hihetőleg csak egy egyháznak lesz kedvező Magyarországon: ez a katolikus egyház*) és csak egynek lehet romlására s ez a protestáns egyház.

Ma a viszonyok felfogásom szerint oly zülaltak, hogy én mindazokért, a mi ez uton és ezentul történik a mi egyházunkban, a világeért sem vállalom a felelősséget és ezért abban részt sem kívánok venni.»

A mult évben még azt mondhattam önöknek, hogy a pusztulásnak nyomai rögtön nem fognak látszani, de ma már azt állítom, hogy ime a veszély már be is következett. Ösmerek nagy alföldi protestáns (evangélikus református) egyházat, hol százakra megy 1895. okt. elseje óta a házasságok száma, kik közül egyetlen egy sem ment papjához.»

»Tehát a protestáns egyházra a veszély már be is következett. Méltóztassanak ehhez hozzáadni a felekezeti különiséget, mely a mi szegény hűveinket csábítani fogja, hogy a lelkésznek kötelees adományoktól szabaduljanak. — Méltóztassanak hozzáadni, hogy a stóla-jövedelem csökkenése által lelkészeink a legsanyarubb helyzetbe jutottak s most vagy közömbösen nézni kell azon testi és lelki súlyedést, mely a még nagyobb elszegényedés által a protestáns lelkészek körében el fog harapózni, a mit közömbös szemmel nézni nem lehet; vagy az államsegélyt kell igénybe venni, mely a márugyis megcsontított protestáns autonómiának még nagyobb korlátozására, vagy teljes elenyészésére fog vezetni.»

»Meglehet, a veszély még elhárítható. De az aztán határozott meggyőződés, hogy a reparáció már is iszonyu munkába fog kerülni és hogy a mai szellem is a Tisza-Bánffy-féle protestáns szellem, a protestánsokat megmenteni soha sem fogja, sőt igen alkalmas arra, hogy a magyar protestánsokat új bajba és bonyodalomba keverje.»

Az ülés végén méltóztassék lemondásomat tudomásul venni, az új választás iránt okvetlenül és visszavonhatlanul rendelkezni.»

Hiába volt minden marasztalás, az egyházi

* Ezzel iparkodtak és iparkodnak a liberálisok megnyugtani a katolikusokat. Am a dolog nem úgy áll, mintha a kath. egyháznak javára válnának a liberális egyházpolitikai törvények, hanem úgy áll a dolog, hogy azok a szerencsétlen törvények minden vallásra nézve károsak, de a kath. vallásban kevesebb kárt fog tenni, mint a többiben. Am a katolikusok nem nyugodhatnak bele ezen minden vallásra sérelmes törvényekbe csak azért, mert más vallásokra nézve még veszedelmesebbek; mert az épen olyan vizsgálatás lenne, mint az egykori cigányé, ki a lábát törte és azt nagy szerencsének tartotta, mert a másik a nyakát is kitörte. Szerk.

élet terén 50 éven át buzgalommal szolgált, hű munkás nyugalomra vágyott. A közgyűlés tehát elfogadta a lemondást.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr-ért. Más időben 50 kr.

Aug. 26. A Sebes Körös vízszabályzó és ármentesítő társulat választmányi gyűlése d. e. 11 órákor. Szept. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra. Október 3., 4., Lóverseny a nagyváradi gyepen.

* **Mária Dorottya főhercegnő násza.** József főherceg jószágkormányzója: Libich Adolf néhány nappal ezelőtt Bécsben tartózkodott s a főherceg megbízásából a külügyminiszteriummal megkoncipiálta a Mária Dorottya főhercegnő s az orleansi herceg házassági szerződését. Az esküvő november elején megy végbe Bécsben.

* **Az új bécsi nunczius a királynál.** Taliani érseket, a bécsi új apostoli nuncziust, a király kedden, e hó 25-én d. e. 11 órákor fogja ünnepélyes kihallgatáson fogadni és ekkor veszi át tőle megbízó levelét is. Walterskirchen br. cs. és kir. kamarás fogja Talianit a nunciatura palotájából a Hofburgba kísérni. Egy másik diszhintón pedig Locatelli udítóre és Montagnini titkár fogják követni.

* **A főudvarmester kitüntetése.** A hivatalos lap aug. 22-diki száma, mint ily esetben mindig, miniszteri ellenjegyzésnél a következő legfelsőbb kéziratot:

Kedves herceg Liechtenstein!

Önnek ezennel szent István-rendem nagykeresztjét adományozom, a díj elengedésével.

Kelt Ischlben, 1896. évi augusztus hó 18-án.

Ferencz József s. k.

* **Kihallgatás a pápánál.** A pápa, kinek egészségi állapota kitünő, augusztus hó 21-én az alessioi (Albania) püspököt kihallgatáson fogadta.

* **Erzsébet királyné a belpoklosoknak.** Ő felsége a király születésnapja alkalmából, a királyné legkegyelmesebben értesítetté az Ischlben tartózkodó birmai missionáriust, Pater Wehinger Jánost, hogy az általa alapított Szent János belpoklosok kórházának ágyalapító tagjai közé lép és e célra ezenegyszáznegyven forintot a hírhirdetőnek küld le. A királyné legkegyelmesebb leiratát azon forró és őszinte kívánatával fejezi be, hogy az Isten áldása kísérje mindig a buzgó missionárius üdvös működését. Itt megemlítjük, hogy P. Wehinger János rövid idő mulva ismét Budapestre jön, hogy a megkezdett gyűjtést folytassa.

* **A király kijelentése.** A cseh lapok királyunknak jelentős kijelentését közlik, a melyet hirszerint Schwarzenberger Frigyes h. előtt tett volna nemrégiben. A herceg a minap kihallgatáson volt ő felségénél s engedelmet kért arra, hogy az uralkodó jubileuma alkalmából rendezendő ünnep protekturátusát elfogadhassa. Ő felsége ekkor azt mondta, hogy az ünnepségek rendezésénél nagy körültekintéssel kell eljárni, mert vannak, a kik nem igaz hűségűek, hanem csak azért buzgólkodnak az ilyen ünnep rendezésében, hogy rendjelet kapjanak. Az ilyen emberek költségbe verik aztán a legszegényebb helységeket is, a melyek sokáig megsínylik az erejüket meghaladó kiadásokat.

* **A szerb király eljegyzése.** Sándor király szeptember második felében utazik Cetinjébe s hirszerint jegyet fog váltani a montenegrói fejedelem ifjabbik leányával, Anna hercegnővel. A királyt a hadügyminiszter fogja kísérni. Utja Bécsen át fog vezetni, a hol két napig marad.

— **Az olasz király lemondása.** A radikális Italia del Popolo jelentése szerint udvari és diplomata körökben egészen határozottan állítják, hogy a király már legközelebb lemond fia

javára a trónról; a királynak ezt az elhatározását kapcsolatba hozzák az afrikai eseményekkel szemben elfoglalt álláspontjával.

* **A közös külügyminisztert,** mint jelenttük, király ő felsége, aug. hó 18-dikről kelt legfelső kéziratával megérdemlett kitüntetésben részesítette. A hivatalos lap aug. 22-iki száma is tudatja most már, hogy ő felsége goluchovi gróf Goluchowski Agenort, a császári és királyi Ház és a külügyek közös miniszterét az arany-gyapjas rend vitézvé legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

* **Hadgyakorlatok Bihar megyében.** A 17-ik gyalog hadosztály f. hó 27-én kezdi meg Margitta és Köbölkut között gyakorlatait harc-szerű czéllövészettel, melyben egy a gyalogság, mint a tüzérség is részt vesz. A czéllövészetet a M.-Petri, Vedres-Ábrány, Albis, Apát-Keresztur, és Bogyoszló községek között elterülő térségen tartják. Daczára annak, hogy a lögyakorlat ideje alatt a fent jelzett lőtér körül katonai örök lesznek felállítva, a közigazgatási hatóság a legelterjedtebb mérvben értesítette az illető község előjárósága útján a lakosságot, hogy az említett napon hajnal 2-órától déli 12 óráig a lőtérben belüli való tartózkodás mindenkinek szigorúan tiltva van.

* **Jászay Mari áttérése.** A nemzeti színház nagy tragikája, Jászay Mari asszony, a ki férjétől, Kassay Viktortól való elválása alkalmával a katolikus vallásról a protestáns vallásra tért át, tegnapelőtt reggel a budavári Mátyás-templomban ismét áttért a katolikus vallásra. Az egyházi szertartást Vézinger Károly apátplébános végezte, tanu pedig Hermann Antal tanár volt.

* **A tiszántuli ev. ref. főgondnok választására** szeptember 8-ra rendkívüli egyházkerületi gyűlést fognak összehívni, melyen majd elrendelik a szavazást.

* **Ülések a vármegyén.** Biharvármegyei tisztii nyugdíj bizottsága augusztus hó 24-én d. e. 10 órákor ülést tart a vármegyeház kistermében. A biharmegyei központi választmány szeptember hó 5-én kezdi meg a megyei székházban a választók 1897. évi névjegyzéke ellen beadott felszólalásokat és pedig választókerületenként. Biharvármegye igazoló választmánya augusztus hó 27-én délelőtt 10 órákor ülést tart. Ez alkalommal a megyebizottsági tagok nevjegyzékét állítják össze.

* **Egy halott, mint jury tag.** A kertészeti kiállítás 3 jur bizottságot választott a napokban. Ez eddig jó. A második bizottságba sok jeles erőt választottak be. Ez is derék. De hogy az élők közé egy holtat is beválasztott, ez már sehogy sem derék. Néhai dr. Kaniitz Ágost, volt kolozsvári egyet. tanárról van itt szó, aki megérdemli hosszumunkalkodása után nemcsak a nyugalmat, hanem a minden komikumot kizáró kegyeletet is.

* **Disztakarodó.** Ma, vasárnap esti 8 órától kilenczigá 33. ezred zenekara disztakarodót fog rendezni, melynek folyamában zenével be fogja járni a város fő utcáit.

* **Zsidó ünnep miatt elhalasztott országos vásár.** Kaba községben a jövő hónap kilencedikére esik az országos vásár ideje. Miután a vásár napja a zsidó ünnepekkel egybe esik, a község előjárósága folyamodott a kereskedelemügyi magyar királyi miniszterhez a vásár elhalasztása czéljából. A miniszter a kérelemnek helyt adott s a vásárt szept. 16-ára napolta el.

* **Kath. temetésen református lelkész.** Tóth József helyettes református lelkész ur ismét nyilatkozik az egyik nagyváradi lapban. Ezt azért említjük föl, mivel egyik kijelentését lapunk t. közönségének is tudomására akarjuk hozni. A nevezett ur ugyanis zárószó címén kinyilatkoztatja, hogy „*az ő szereplése nem tünhetett föl úgy, mintha részt akarna venni a temetési szertartásban.*” Nem kutatjuk most már, hogy — ha ez volt a meggyőződése akkor — mit keresett hivatalos egyházi szertartásos öltözetben, a paláttal, kalppal, imakönyvvel a kezében egy katolikus temetésen? Pedig ez is érdekes fejtegetésre vezetne. Csak arra szorítkozunk, hogy kissé feltűnőnek találjuk egész

eljárását, különösen pedig azt, hogy nem tiltakozott a »Nagyvárad« folyó évi augusztus hó 12-diki számának amaz állítása ellen, mely szerint »Muszkás János iparos róm. kath. vallásu ne-jét temették nagy pompával és részvéttel róm. kath. és református szertartással.« Ha ő ez ellen óvást emel a kellő időben, sok irka-firkától, no meg egyébtől is megkímélte volna magát. Egyébiránt biztosíthatjuk Tóth József urat, hogy nem foglalkoztunk volna becses személyével, ha ő magát nem azonosítja a fontos hitelvi kérdéssel, melyről itt szó volt.

* **Váradvelenceze- s váraljai Népkör.** Van szerencsém a várad-vel.- s váraljai »Népkör« b. tagjainak tisztelettel tudomására hozni, hogy a »Népkör« könyvtára legközelebb százhusz kötetnyi új művel szaporodott; s a könyvek kiadása, mely párhétig szünetelt, ismét megkezdődött. Könyvtári órák: szerdán, szombaton 4—6 óráig. Nagyvárad, 1896 augusztus. 22. *Virányi Győző* könyvtárnok.

* **Személyi hir.** Figaro munkatársunk a Banffy-kormány válságos helyzete miatt annyira el van foglalva, hogy e számunkba nem írhatta meg észleleteit »A Hétről«, de megígérte, hogy közelebb pótolni fogja.

* **Masíroznak a katonák.** A nagyváradai honvédezdred ma indul el a dandár gyakorlatokra. Délben indul a törzs Virányi ezredes vezetése alatt, ugyancsak velük megy két század legénység is. Az ezred, csak délután fog külön vonattal indulni. Nagyváradra, csak három hét múlva fognak visszatérni, hogy levessék a tartalékosok mondúrjuket, 35 napi nehéz megpróbáltatás után.

* **Egy zsidó tanító kalandjai.** Weitz Ignác mezőtelegi hébertanító, mindössze 36 éves s már is nyolcz nő nevezte férjének s ami legkülönösebb, mint a nyolcz nő él. Husztról indult ki házasság körutjára. A család, Szathmáron, Munkács, Tenkén, Budapest, Margitán alapított magának családi fészket, legutóbb, újabb Mezőtelegre akarta ismét magára öltetni Hymen rózsalánczait, s ugyanott zsidó iskolát is nyitott. Azonban végre rajtavesztett üzemlein s feljelentették Fuchs Mór rabbinak, ki némi megdorgálás után, nőtlenség nyilváníttotta. (Rövid szertartás.) Nyolczadik házassága érvényes maradt, mert azt anyakönyvvezető előtt is megkötötte. Mig a nevezett a rabbinál volt, az utcán valóságos néplavinagyült egybe, megakarták verni a soknejű izraelitát, ki aztán meghuzódott s csak este tíz órakor tudott megszökni. Tegnap aztán vissza menekült, a nyolczadik neje karjaiba, Mező-Telegre. És ez az ember szabadon jár. Talán azért, hogy kilenczedik, tizedik stb. jerikói rózsát tüzzön a keblére?

* **A Széchenyi-teri kiosk ügye.** Müller Salamonnal meggyült a baja a városnak. Megadta ugyanis Nagyvárad városa a kiosk építésére a jogot, oly kikötéssel, hogy 30 évi használat után teljesen jó karban tartozik azt Müller minden kárpótlás fizetése nélkül a város tulajdonába átbeszélteni. Most azonban, mikor a pagoda már készen van, azt vitatja Müller, hogy ő nem tartozik a belső gipsz díszítőmunkákat, tükröket stb. is átadni. Azzal védekezik, hogy addig bizonyára már más divat szerint kell a kiosk belsejét átalakítani. Ez a kifogás azonban aligha lesz elég arra, hogy kibujjék az engedélyes elvállalt kötelezettségének teljesítése alól.

* **A mit a rendőrségnek kellene látni.** A rendőrség úgy látszik, nem nagyon tudja azt a szabályt, hogy a rendőrségnek legfőbb kötelessége a bajt megakadályozni. A Széchenyi-teren az összes csatorna nyílások fedelei elromolva vannak a kora tavasz óta s azokat elhordták valami jómadarak. A mély gödrök fedetlenül állanak s már eddig is számtalan kisebb sérüléseket okoztak. Azt várja talán a rendőrség, míg valaki életveszélyesen megsérül a menthetetlen gondatlanságból nyitva hagyott nyílásoknál?

* **Állattenyésztők figyelmébe.** A földmívelésügyi miniszter figyelmezteti a marhát tenyésztő gazdaközönséget arra, hogy az állatoknak süttő vassal a faron való bélyegzése az

állati bőr tetemes értékesökkenésével jár, a melyet el lehet kerülni, ha a bélyegzés az állat szarván történik.

* **Aranyrud a kiállításon.** Az ezredéves országos kiállítás kereskedelmi csarnokában az Osztrák-magyar bank újabb egy, 12 és fél kilogramm súlyu aranyrudat (4200 korona értékben) állított ki közszemlére. Az aranyrud Angolország egy délafrikaigarmatából származik és az osztrák-magyar hitelesítési bélyeggel is el van látva.

* **Az ágyai kápolna.** Szeptember hó 4-ikén lesz a szomorú évfordulója annak, hogy legy lövés dördült el Kis-Jenő közelében, az ágyai erdőben s a fegyver csövéből felszáló füst még el sem oszlott, ott feküdt halálos sebével a lombok alatt, a zöld fűvön az ifju László főherczeg, a kit kevéssel azután az egész ország részvétele mellett kísértünk korai sírjába. A szomorúságos napnak évfordulója közeledik, s a hol az ifju főherczeg kiomló vére festette az erdő zöld fűvét pirosra, goth-stilű tornyos kápolna áll, emlékeztetül arra, hogy a kikerülhetetlen végzett itt érte utol a nemzet kedven-csét, a legmagyarabb fiát. — Az ágyai kápolnát, a tragédiának szentté avatott helyét, a katasztrófa évfordulóján, szeptember 4-én szenteli fel Oltványi Pál kis-jenői plébános. A felszentelésen ott lesz József főherczeg, családja és leendő veje, az orleansi herczeg is. — A kápolnában egy oltár és tornyában egy harang van, mely ezüst csengésű hangjával siratja az évforduló napján azt az ifju magyar királyi herczeget, a ki akkor tért meg pihenni ősei közé, amikor az élet örömeinek rózsái mosolyogtak volna feléje.

* **Virágkorzó a kiállításban.** A kiállítási ünnepek között bizonyára legszebb lesz az a nagyszabású virágkorzó, melyet Rohonczy Gedeon és Aczél báró fognak rendezni. A virágkorzó gyalogos lesz, miután a kiállítás területére csak udvari fogatok és külföldi fejedelmek kocsiján engedik be. A nagyszabású virágkorzót, mint értesülünk, a jövő hó elején tartják meg.

* **Előbb lesz a nagyvásár.** Bihar-Diószeg község vásárvám bérlője kérte, hogy a szeptember hó 9-re eső országos vásár más napra tétessék át. A kérelmet a község képviselőtestülete is méltányosnak, helyesnek találván, azt pártolta. A kereskedelemügyi miniszter tudatja Biharvármegyével, hogy a kérelmet teljesítette s a szeptember hó 9-ikére eső b.-diószegi országos vásár megtartását szeptember hó 2-ikára engedélyezi.

* **Rendőri hírek. Utcái botrány.** P. K. öreg polgár 37 éves fia, sütő mesterember. Megis házasodott, de feleségével már évek óta úgy él mint kutya meg a macska s ez életmódnak az lett a vége, hogy tegnap olyan botrányt rögtönöztek, hogy összegyűlt a nép körülöttük, ennek daczára az ember csak ütötte feleségét, míg oda nem jött Kolman Adolf rendőrbiztos, ki két rendőrrel megfogatta a dühögő férjet, és bevittette a rendőrséghez. — **Egy cselédszerző vizelet dolgaival** foglalkozik most a rendőrség. K. I-né, tulajdonképpen nem is volt törvényes helyszerző, ennek daczára mégis foglalkozott ily ügyletekkel, sőt felhasználta őket, üzlete más egyéb, le nem írható czéljaira is. Azonban végre kiderült a turpis-ság s most a rendőrség előtt tárgyalták ez ügyet. — **Bekisérték apró hal fogásért.** Tóth Ferencz a halászzattal foglalkozik. Azonban, mikor nincs nagy hal, a kicsikét is szívesen megfogja. Tegnap azonban rajta vesztett s bekisérték a rendőrséghez, — hol megkapta illő jutalmát. — **Elveszett tárgy.** Egy intelgens hölgy kocsijáról 18 frt értékű csipke gallérját elvesztette. A megtaláló, illő jutalomban részesül a rendőrségnél. — **Becsületes megtaláló.** Zboril Ferencz kőfaragó-utczai vendéglőjében egy olasz munkás szállit meg. Reggel tovább ment, azonban 45 frtet tartalmazó tárczáját a párnája alatt felejtette. A kétségbeesett munkás — kinek az összes pénze volt, — sürgönyözött a rendőrséghez, azonban még a sürgöny kézbesítése előtt Zboril a pénzt átadta a rendőrségnek. — **Elzárta a vízvezeték.** Táray Sándor a vízvezeteki csövet elzárta s a használati költséget nem fizette meg. Az ügy a rendőrség elé került, honnét aztán perre lettek

utasítva. — **Elszökött péksegéd.** Sok baja akad a rendőrségnek, a nagyváradai péklegénységekkel. Alig van nap, hogy ne szerepelnének holmi verekedésben, vagy lopásban. Tegnap Nyuszi Salamon legénye a piaczon árulgatott kiflit, meg zsemlet s beszedett vagy 7 forintot. aztán szépen odébb állt. A rendőrségnél jelentés lett téve ez esetről, hol aztán elrendelték a körözést.

A mária-radnai millenniumi bucsu-zarándoklás.

A mária-radnai kisasszony napi nagy bucsu zárandoklásban való részvételle, az »Ébresztő« nevű szennyjűsgypapir hetekig tartó bucsuelleni piszkolódásai daczára, Nagyvárad és vidékéről már eddig reményen felüli számban (70) jelentkeztek.

Az indulás szept. 6-án este fél 8 órakor a nagyvárad vasuti indóháztól fog történni. A gyülekezés d. u. fél hálkor az újvárosi Sz. László templomba lesz, honnan ünnepélyes körmenetben fogunk a vasuti állomásra menni. Mária-Radnára reggel 7 órakor érkezünk.

A bucsuzarándoklásban résztvevő szegényebb osztály számára a radnai ferenczrendi kolostor földszintjén — mint értesítve lettem — két terem lett fentartva, a tehetősebbeknek módjukban áll a lippai vendéglőben egyenkint, vagy társaságban olcsó szobát bérelniök.

A visszaindulás 8-án este fél 9-kor, a megérkezés pedig 9-én fél tízkor fog történni.

A kik az utra némi ételmi szert hoznak magukkal, a 3 frt 20 kr. utiköltségen kívül minden kiadástól megkímélik magukat.

Jelentkezni az indulás napjáig mindig lehet.

Nagyvárad, 1896. aug. 22-én.

Pák Emil,
segéd-lelkész, hitoktató.

Nagyvárad város közügyei.

A színház építésének költségvetése.

— A szakbizottság »alapos« vizsgálata. —

Már jó ideje, hogy a város nyílt pályázatot hirdetett a nagyváradai állandó színház terveinek elkészítésére. A pályázat, mint tudjuk, nem lett eredményes, mert a beérkezett néhány terv a követelményeknek megközelítőleg sem felelt meg.

A pályázatra szintén felhívott Helmer és Felner bécsi színházépítő czég nem nyújtott be pályatervet, hanem egyszerűen kijelentette, hogy pályázatban soha nem vesz részt, esupán egyes megbízásra készít terveket, mert a pályázat által európaszerte elismert jó hírnevük szenvedne csorbát.

Nagyvárad városa meg is bizta a Helmer és Felner czéget a színház tervezetének elkészítésével, s kikötötte, hogy az ezer nézőre berendezett színház összes építési költsége, beleszámítva a tervező czég összes tiszteletdíjait is, 328 ezer frtnál többre nem rughatnak.

A kész terv meg is érkezett; az épület tetszetős kinézésű, sőt impozáns, mint azt a lapunk egyik korábbi számához mellékelt levonathól már ismerik olvasóink. A belső berendezést a szakértők kitünőnek mondják, s így a közgyűlés is elfogadta a tervet.

Később, a költségvetés részletes átvizsgálásánál Busch Dávid v. főmérnök kisütötte, hogy a terv és a költségvetés közt eltérés van, mert a költségvetés szerint a színház egy méterrel alacsonyabbra van számítva.

A főmérnök azonban ezen egy métert a kikötött 328 ezer frt keretén belül is kiépíthetőnek tartja oly módon, hogy ez az egy méter az alapozásból vétessék el. Csakhogy az egy méter emelés által feljáró lépcsők válnak szükségessé, a melyeknek költsége 12 ezer frt. Ezt az összeget kell valamiképen előteremteni, s ez összeggel magasabb lenne a színház felépítésének költsége.

A városi közgyűlést, természetesen meg-

lepte a főmérnök ezen felfedezése s nehogy még több ilyen meglepetésben legyen részünk, az egész költségvetést a l a p o s á t v i z s g á l á s végett a szépészeti és közlekedési, vagyis az építkezésekkel foglalkozó szakbizottságnak.

A szakbizottság tegnap délelőtt foglalkozott az ügyvel, F e l l n e r Henrik, a tervező czég egyik beltagjának jelenlétében, hogy teljes meggyőződést szerezzen arról, miszerint a költségvetés egyes tételeiben és egészében helyes-e és hogy megfelel-e a tervezetnek.

R á c z Mihály v. főjegyző elnöksége alatt jelen voltak: Guttman József, Huzella Gyula, Déry Iános, Rendes Vilmos, Sztarill Ferencz, Csordacsics Ferencz, Busch Dávid.

A bizottság könnyen végzett a költségvetéssel. Alig pár órai tanácskozás alatt »alaposan», a közgyűlés megbízásához képest (?) átvizsgálták a költségelőirányzatot. Fellner felvilágosítással szolgált, amibe belenyugodtak a bizottság tagjai. Véleményként megállapították, hogy a tervezett színház építése kitelik a megszabott 328 ezer frtból; de ha a színház földfeletti fala egy méterrel magasabb lesz, okvetlenül szükség van az u. n. rámpákra s így e célra még 12 ezer frt szükséges.

Tehát csak ott vagyunk, a hol eddig.

Csak azt nem értjük, hogy milyen lehet az az alapos vizsgálat, a melyre két óra elég volt a bizottságnak. Hisz úgy tudjuk, hogy teljesen szakértő embereknek is napok kellene egy ily nagyobb szabású dolog teljes átvizsgálására. Maga B u s c h Dávid főmérnök kijelentette a multkor, miszerint azért nem vette észre előbb a hibát, mert az átszámítás hosszú időt vett igénybe. Tehát milyen vizsgálat lehet az olyan, a melyet alig két óra alatt végzett a bizottság. Vagy szentírásnak vették Fellner minden szavát és »Ich garantire» stereotyp kijelentését?

Annál különösebbnek tünik fel előttünk ez a rendkívüli gyors munka, mert úgy látjuk, hogy a bizottság jelenvolt tagjai között alig találunk egy-két szakembert, aki az ilyen vizsgálatokhoz feltétlenül ért.

Ajánljuk mindezeket a törvényhatóság tagjainak figyelmébe, nehogy akkor gyűljön meg a bajunk, mikor már benne vagyunk az építkezésben.

Születési és halálozási statisztika.

Legutolsó kimutatásunk óta a nagyváradai anyakönyvvezetési hivatalhoz a következő születési és halálozási esetek lettek bejelentve:

Született: 23 fiú és 19 leány, ezek közül egy halva született. Összesen tehát, 42.

Meghalt: 28 férfi és 20 leány. Köztük az 1 halvaszületettel, összesen 48.

Ez idő alatt tehát, (augusztus 9-től máig) 6 emberrel — fogytunk Nagyváradon.

Az elhaltak névsora a következő: Bondár Gyula, Pap István, Szigeti István, Vojavics Ignác, Bedrus Medárd, Bardi Emma, Batori Sándor, Böki Sára, Muszkás Jánosné, Nagy Márton, Szarka Mária, Manyucs Mária, Ekker Károlyné, Cziráki Erzsébet, Szekár Gligorné, Frischman Karolin, Deutsch Ignác, Pápai István, Szabó István, Demján Pál, Kiss Katalin, Finta Máté, Braun Dezső, Kalocsa Szidónia, Botos Lőrincz, Posán Rozália, Némethy Károly, Bokor, (halv. született fiú) Szegedi István, Szeghalmy Bálint, Steiner Jakab, Szabó Sándorné, Szabó János, Kuspfler Erzsébet, Talny György, Lévai Márton, Zih Rozália, Tomázy Margit, Balászi Balázs Iván, Rozeneveig Hermann, Bajott István, Szabó (5 negyed órát élt fiú.) Bulza György, Gold Kálmán, Vas Gizella, Szabó Pál, Jordán Teréz, Remossa Lőrincz.

Iparosok kirándulása az országos kiállításra.

Megtekintésére felutazó II-ik csoportban a következő iparospolgárok fognak szeptember hó 3-ikán Budápestre felutazni:

Bertsy György, Andriška Károly, Óváry Lajos, Máté Lajos és neje, ifj. Cser János és családja, Rozolay Géza és családja, Farkas László, Jankovich János, Tenkei József, Kec-

keméti László és neje, Némethy Gáspár és neje, Kiss János és neje, ifj. Nagy Lajos és neje, Balogh Ferencz és neje, Monus Sándor, Barza József és családja, Goiba János és neje, Bacher József, Zeimann János, Dobozy János, Szathmári Imre, Lobotka Pál, Kiss Imre, ifj. Rottensteiner Lajos, Fekete Gábor, Kocsis Sándor, Barabás József, Lőrinczy András, Nagy János, Tóth Sándor, Lőrinczy Andrásné, Popovits Gusztáv, Várady György, Fenessy Lajosné, Ballay Lajos, Nagy Lajos, Györösy Karolin, Czövek János, Szametz Réza, Popovits Gusztáv, Mihályi Ferencz, ifj. Monus Sándor, esatlakoznak a csoporthoz Székelyhidről Lakatos Lajos, ip. t. elnök és 27 bejelenteti felutazó, Belényesből: Pataky Sándor p. t. elnök, Halász Imre, Kovaesik Mihály, Boros Károly, Poyár Sándor és Baumgartner Ede, Tenkéről: Kádár Gyula, Wallerstein Márton, Nagy Lajos, Magyar Bálint összesen 93-an.

A csoport indul 1896 szeptember 3-án Nagyváradról este 11 órakor a vasuti indóházból; a pontos megjelenést kéri a vezetőség.

TANÜGY.

A nagyváradai r. kath. püspöki kisdé-
vónő-képző intézet II. osztályába az 1896/7. tanévre 40 növendék vétetik fel. Felvételeit csak azon óvónőjelöltek nyerhetik, a kika 14. évet betöltötték és a 40-et még meg nem haladták, egészségesek és éptestűek, tiszta hanggal és jó zenei hallással bírnak, a kisdé-
vónő-képző intézet első osztályát sikeresen bevégezték vagy arról magánúton vizsgálatot tesznek. A beiratás szeptember 1-től 7-ig tart az intézet helyiségében. (Nagy-Telgki utca, »Immaculata« intézet.) Tandíj egész évre 8 forint. Szeptember 8-án tartjuk a »Veni Sancte« istentiszteletet és szeptember 10-én megkezdjük a rendszeres előadásokat. Nagyvárad, 1896. aug. 22-én. Az igazgatóság.

A nagyváradai katolikus főgymnásiumban az 1896-97. iskolaévre szóló beiratkozások, illetőleg jelentkezések az osztályfőnököknél szeptember hó 2. és 3. napján d. e. 8-11. és d. u. 2-4. történnék. A javító, pótló és felvételi vizsgálatokat az iskolaév megkezdése előtt augusztus 31. napján d. e. 9-12 óráig és d. u. 3-5. tartjuk meg.

A magántanulók írásbeli vizsgálata aug. 31-én, a szóbeli pedig szept. 1-jén lesz.

A javító, kiegészítő és teljes érettségi vizsgálatok szóbeli része szeptember 9. és 10-ik napjára van kitűzve. — Az írásbeliek napjai szeptember hó 2. 3. 4. 5. és 7.

Nagyváradon, 1896. aug. 22.

Az igazgatóság.

Értesítés. Nagyvárad város községi iskola-
székének hatósága alatt álló összes elemi és polgári fiú, elemi, polgári és ismétlő leány-iskolákban a jövő 1896-96. tanévi beiratások szeptember 1-7-ig napján, naponként d. e. 8-11, délután 3-5 óráig az illető iskolák helyiségeiben eszközöltetnek. Tan- és egyéb iskolai évi díj az elemi iskoláknál 8 kor. 80 fil., a polgári fiúiskolánál 17 korona 30 fillér, a polgári leányiskolának 21 kor. 30 fil., az ismétlő leányiskolánál 30 fillér. Miről az érdekelt szülők és gyámok azon figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy tanköteles gyermekeiket a jelzett napok alatt annyival is inkább beirattassák, mert késedelem esetén az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 4. §-a értelmében pénzbírsággal fognak sújtani. A beiratáshoz szükséges okmányok születési, hímőltási és iskolai bizonyítvány, végül azoknál, kik tandíjmentességre, vagy bármily nemű segélyre igényt tartanak szegénységi bizonyítvány. Nagyvárad, 1896. augusztus 22-én Réz Mihály felügyelő-igazgató.

SZÍNHÁZ.

Sárga csikó.

— augusztus 22. —

Melege volt a közönségnek, mert Szentgyörgyi István pusztabírója élt a színpadon; s mi, ivadék, csak lelkesülni tudtunk azon a hatalmas, őserőjű alakításon, melyet saját jókedvűből, Istenadta tehetségével bemutatott a szin-

padon. Emlégetni fogják valaha a színész-almanakok Szentgyörgyi alakjait, melyeknek fájdalom, csak híre fog szállani az utókorra. Mi még élveztük kifogyhatatlan kedélyével, ezernyi apró jellemző vonásaival tősgyökeres pusztabíróját; ez már nem szerep, ez egy alak volt, mely lét, elragadta a közönséget. A színész jutalma taps, — ebből volt elég Szentgyörgyi számára.

S. Peti fia (R ó z s a h e g y i), hogy összeolvadt játékaival az utolsó pusztabírónak. Méltók voltak egymásra.

E. K o v á c s Gyula (Csorba Márton) mély felfogással adta szerepét. Régi hírnevét csak öregbítette mai alakítása. A közönség alig tudta megosztani szeretetét a két hatalmas erejű színész között.

Csorba Laczit V á r a d y adta, de éneke csorba volt.

T u r c h á n y i Olgának jutott Bakay Erzsike szerepe. Ha csak beszélni kellett volna, megállja helyét természetes magyaros előadásával. De énekelni is kellett. Kár, hogy a szerző nem az ő hangjára írta az énekrészeket, hanem egész máskép. S a zenekar olyan furcsa volt, hogy mindig máskép: játszott, mint ő énekelt valahol vagy a színpadon, vagy lent hibának kellett lenni. Azt hisszük, hogy néhány évi iskolázás után megpróbálhat magyar dalokat énekelni, mert a mai szereplése csak kisebb körben kelthetett volna tetszést. Hasonlót már hallottunk némely ablakból. Alakja azonban kifogástalan volt.

V e n d r e y (Csárdás), K a n t a y (Csorbáné), K a s s a y (Bogár Imre) szokott jóízű alakítást nyújtottak.

Jóllehet jótékonycélu előadás volt, közönség a meleg miatt mérsékelt számmal.

Zenekar: avatott kézben. sz. d.

Küry Nagyváradon.

K ü r y Klára vendégjátékaira nagy mérvű előjegyzés történt a pénztárnál. A bájos művész nő föllépte iránt azonban nemcsak a város, de a vidék közönsége is nagy érdeklődést mutat. Az igazgatóság számos előjegyzést vett levélileg még távolabbi helyekről is Küry Klára 24-én indul el Ferencz fürdőre, hol jelenleg tartózkodik, s Budapesten is megpihenve egy napig 26-án az az szerdán délután a személy vonattal érkezik Váradra. Küry Klára mindhárom előadására előjegyzett jegyek 24-én az az hétfőn délután 4 órától kezdve kiadatnak a színpad pénztáránál. Figyelmezteti az igazgatóság a m. t. közönséget, hogy Küry Klára 3 előadásra előjegyzett jegyek az előjegyzők részére csak 25-én az az kedden déli 1 óráig tartanak fenn, addig tehát annyival inkább kiváltandók, mert azontul a jegyek mások rendelkezésére is boesátatnak. Ezen előadásokra a helyárok következőleg állapítottak meg: Alsó páholy — 6 frt. Felső páholy — 4 frt 50 kr. Támlászek I—VIII. sorban 1 f. 50 kr. Támlászek IX—XI. sorban — 1 f. 20 kr. Zártsek I—III. sorban — 90 kr. Első emelet I-ső sor — 75 kr. Első emelet II-sorból — 60 kr. Földszinti állóhely — 60 kr. Katona és diákjegy — 45 kr. Közép-karzat — 45 kr. Oldal-karzat — 30 kr.

Hétfőn: előadják Sudermann híres művét a »Becsület»-et.

MULATSÁG.

A F e l i x - f ü r d ő b e n ma, vasárnap tartandó hangverseny műsora a következő: 1. Godardtól: Concerto romantique. Hegedűn előadja: Tom m Béla ur. 2. Rückentől: Te szívem pi-czi kincse, és Abt Ferencztől: A hid. Éneklő: Á m o n Margit k. a. 3. Hubaytól: Serenade. (Unter ihrem Fenster.) Hegedűn előadja: Tom m Béla ur. 4. Heltaytól: Régiments-Couplet. Éneklő: Á m o n Margit k. a. 5. Lisztől: Magyar rapsodia. Zongorán előadja: K ü r t h y Sándor ur. 6. Beleznaytól: Népdalok. Éneklő: Á m o n Margit k. a. 7. Hubaytól: Csárdajelenet. II. sz. Hegedűn előadja: Tom m Béla ur. — Az énekszámokat Beleznay, a hegedűszámokat Kürthy urak kísérik.

A S á r r é t előkelő fiatalsága f. hó 29-én Ó nagysága Szunyogh Szabolcsné védnöksége

lepte a főmérnök ezen felfedezése s nehogy még több ilyen meglepetésben legyen részünk, az egész költségvetést a l a p o s á t v i z s g á l á s végett a szépművészeti és közlekedési, vagyis az építkezésekkel foglalkozó szakbizottságnak.

A szakbizottság tegnap délelőtt foglalkozott az ügygyel, F e l l n e r Henrik, a tervező cég egyik beltagjának jelenlétében, hogy teljes meggyőződést szerezzen arról, miszerint a költségvetés egyes tételeiben és egészében helyes-e és hogy megfelel-e a tervezetnek.

R á c z Mihály v. főjegyző elnöksége alatt jelen voltak: Guttmann József, Huzella Gyula, Déry Ános, Rendes Vilmos, Sztarill Ferencz, Csordacsics Ferencz, Busch Dávid.

A bizottság könnyen végzett a költségvetéssel. Alig pár órai tanácskozás alatt »alaposan«, a közgyűlés megbízásához képest (?) átvizsgálták a költségelőirányzatot. Fellner felvilágosítással szolgált, amibe belenyugodtak a bizottság tagjai. Véleményként megállapították, hogy a tervezett színház építése kitelik a megszabott 328 ezer frtból; de ha a színház földfeletti fala egy méterrel magasabb lesz, okvetlenül szükség van az u. n. rámpákra s így e célra még 12 ezer frt szükséges.

Tehát csak ott vagyunk, a hol eddig.

Csak azt nem értjük, hogy milyen lehet az az alapos vizsgálat, a melyre két óra elég volt a bizottságnak. Hisz úgy tudjuk, hogy teljesen szakértő embereknek is napok kellene egy ily nagyobb szabású dolog teljes átvizsgálására. Maga B u s c h Dávid főmérnök kijelentette a multkor, miszerint azért nem vette észre előbb a hibát, mert az átszámítás hosszú időt vett igénybe. Tehát milyen vizsgálat lehet az olyan, a melyet alig két óra alatt végzett a bizottság. Vagy szentírásnak vették Fellner minden szavát és »Ich garantire« stereotyp kijelentését?

Annál különösebbnek tűnik fel előttünk ez a rendkívüli gyors munka, mert úgy látjuk, hogy a bizottság jelenvolt tagjai között alig találunk egy-két szakembert, aki az ilyen vizsgálatokhoz feltétlenül ért.

Ajánljuk mindezeket a törvényhatóság tagjainak figyelmébe, nehogy akkor gyűljön meg a bajunk, mikor már benne vagyunk az építkezésben.

Születési és halálozási statisztika.

Legutolsó kimutatásunk óta a nagyváradai anyakönyvvezetési hivatalhoz a következő születési és halálozási esetek lettek bejelentve:

Született: 23 fiú és 19 leány, ezek közül egy halva született. Összesen tehát, 42.

Meghalt: 28 férfi és 20 leány. Köztük az 1 halvaszületettel, összesen 48.

Ez idő alatt tehát, (augusztus 9-től máig) 6 emberrel — fogytunk Nagyváradon.

Az elhaltak névsora a következő: Bondár Gyula, Pap István, Szigeti István, Vojavics Ignác, Bedrus Medárd, Bardi Emma, Batori Sándor, Böckfi Sára, Muszkás Jánosné, Nagy Márton, Szarka Mária, Manyucs Mária, Ekker Károlyné, Cziráki Erzsébet, Szekár Gligorné, Frischman Karolin, Deutsch Ignác, Pápai István, Szabó István, Demján Pál, Kiss Katalin, Finta Máté, Braun Dezső, Kalocsai Szidónia, Botos Lőrinczné, Posán Rozália, Némethy Károly, Bokor, (halv. született fiú) Szegedi István, Szeghalmy Bálint, Steiner Jakab, Szabó Sándorné, Szabó János, Kuspfler Erzsébet, Talny György, Lévai Márton, Zih Rozália, Tomázy Margit, Balácsi Balázs Iván, Rozeneveig Hermann, Bajott István, Szabó (5 negyed órát élt fiú.) Bulza György, Gold Kálmán, Vas Gizella, Szabó Pál, Jordán Teréz, Remossa Lőrincz.

Iparosok kirándulása az országos kiállításra.

Megtekintésére felutazó II-ik csoportban a következő iparospolgárok fognak szeptember hó 3-ikán Budapestre felutazni:

Bertsey György Andriška Károly, Óváry Lajos, Máté Lajos és neje, ifj. Cser János és családja, Rozolay Géza és családja, Farkas László, Jankovich János, Tenkei József, Kec-

keméti László és neje, Némethy Gáspár és neje, Kiss János és neje, ifj. Nagy Lajos és neje, Balogh Ferencz és neje Monus Sándor, Barza József és családja, Goiba János és neje, Bacher József, Zemann János, Dobozy János, Szathmári Imre, Lobotka Pál, Kiss Imre, ifj. Rottensteiner Lajos, Fekete Gábor, Kocsis Sándor, Barabás József, Lőrinczy András, Nagy János, Tóth Sándor, Lőrinczy Andrásné, Popovits Gusztáv, Várady György, Fenessy Lajosné, Ballay Lajos, Nagy Lajos, Győrösy Karolin, Czövek János, Szametz Róza, Popovits Gusztáv, Mihályi Ferencz, ifj. Monus Sándor, esatlakoznak a csoporthoz Székelyhidről Lakatos Lajos, ip. t. elnök és 27 bejelenteti felutazó, Belényesből: Pataky Sándor p. t. elnök, Halász Imre, Kovács Mihály, Boros Károly, Poyvár Sándor és Baumgartner Ede, Tenkéről: Kádár Gyula, Wallerstein Márton, Nagy Lajos, Magyar Bálint összesen 93-an.

A csoport indul 1896 szeptember 3-án Nagyváradról este 11 órakor a vasuti indóházból; a pontos megjelenést kéri a vezetőség.

TANÜGY.

A nagyváradai r. kath. püspöki kisdé-
vónó-képző intézet II. osztályába az 1896/7. tanévre 40 növendék vétetik fel. Felvételt csak azon óvónőjelöltek nyerhetnek, a kika 14. évet betöltötték és a 40-et még meg nem haladták, egészségesek és éptestűek. Uszta hanggal és jó zenei hallással bírnak, a kisdé-
vónó-képző intézet első osztályát sikeresen bevégezték vagy arról magánuton vizsgálatot tesznek. A beiratás szeptember 1-től 7-ig tart az intézet helyiségében. (Nagy-Telki utca, »Immaculata« intézet.) Tandíj egész évre 8 forint. Szeptember 8-án tartjuk a »Veni Sancte« istentiszteletet és szeptember 10-én megkezdjük a rendes előadásokat. Nagyvárad, 1896. aug. 22-én. Az igazgatóság.

A nagyváradai katolikus főgymnáziumban az 1896—97. iskolaévre szóló beiratkozások, illetőleg jelentkezések az osztályfőnököknél szeptember hó 2. és 3. napján d. e. 8—11. és d. u. 2—4. történnék. A javító, polló és felvételi vizsgálatokat az iskolaév megkezdése előtt augusztus 31. napján d. e. 9—12 óráig és d. u. 3—5. tartjuk meg.

A magántanulók írásbeli vizsgálata aug. 31-én, a szóbeli pedig szept. 1-jén lesz.

A javító, kiegészítő és teljes érettségi vizsgálatok szóbeli része szeptember 9. és 10-ik napjára van kitűzve. — Az írásbeliek napjai szeptember hó 2. 3. 4. 5. és 7.

Nagyváradon. 1896. aug. 22.

Az igazgatóság.

Értesítés. Nagyvárad város községi iskola-
székének hatósága alatt álló összes elemi és polgári fiú-, elemi, polgári és ismétlő leány-iskolákban a jövő 1896—96. tanévi beiratások szeptember 1—7-ig napján, naponként d. e. 8—11, délután 3—5 óráig az illető iskolák helyiségeiben eszközöltetnek. Tan- és egyéb iskolai évi díj az elemi iskoláknál 8 kor. 80 fill., a polgári fiúiskolánál 17 korona 30 fillér, a polgári leányiskolánál 21 kor. 30 fill., az ismétlő leányiskolánál 30 fillér. Miről az érdekelt szülők és gyámok azon figyelmeztetéssel értesítettnek, hogy tanköteles gyermekeiket a jelzett napok alatt annyival is inkább beirattassák, mert késelem esetén az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 4. §-a értelmében pénzbírsággal fognak sújtani. A beiratáshoz szükséges okmányok születési, himlőoltási és iskolai bizonyítvány, végül azoknál, kik tandíjmentességre, vagy bármily nemű segélyre igényt tartanak szegénységi bizonyítvány. Nagyvárad, 1896. augusztus 22-én Réz Mihály felügyelő-igazgató.

SZÍNHÁZ.

Sárga csikó.

— augusztus 22. —

Melege volt a közönségnek, mert Szentgyörgyi István pusztabírója élt a színpadon; s mi, ivadék, csak lelkesülni tudtunk azon a hatalmas, őserőjű alakításon, melyet saját jókedvűből, Istenadta tehetségével bemutatott a szin-

padon. Emlegetni fogják valaha a színész-almanakok Szentgyörgyi alakjait, melyeknek fájdalom, csak hire fog szállani az utókorra. Mi még élveztük kifogyhatatlan kedélyével, ezernyi apró jellemző vonásaival tősgyökeres pusztabíróját; ez már nem szerep, ez egy alak volt, mely lét, elragadta a közönséget. A színész jutalma taps, — ebből volt elég Szentgyörgyi számára.

S. Peti fia (R ó z s a h e g y i), hogy összeolvadt játékaival az utolsó pusztabírónak. Meltök voltak egymásra.

E. K o v á c s Gyula (Csorba Márton) mély felfogással adta szerepét. Régi hírnevét csak öregbítette mai alakítása. A közönség alig tudta megosztani szeretetét a két hatalmas erejű színész között.

Csorba Laczit V á r a d y adta, de éneke csorba volt.

T u r c h á n y i Olgának jutott Bakay Erzsike szerepe. Ha csak beszélni kellett volna, megállja helyét természetes magyaros előadásával. De énekelni is kellett. Kár, hogy a szerző nem az ő hangjára írta az énekrészeket, hanem egész máskép. S a zenekar olyan furcsa volt, hogy mindig máskép: játszott, mint ő énekel valahol vagy a színpadon, vagy lent hibának kellett lenni. Azt hisszük, hogy néhány évi iskolázás után megpróbálhat magyar dalokat énekelni, mert a mai szereplése csak kisebb körben kelthetett volna tetszést. Hasonlót már hallottunk némely ablakból. Alakja azonban kifogástalan volt.

V e n d r e y (Csárdás), K a n t a y (Csorbáné), K a s s a y (Bogár Imre) szokott jóízű alakítást nyújtottak.

Jóllehet jótékonycélu előadás volt, közönség a meleg miatt mérsékelt számmal.

Zenekar: avatott kézben.

sz. d.

Küry Nagyváradon.

K ü r y Klára vendéjátékaira nagy mérvű előjegyzés történt a pénztárnál. A bájos művésznő föllépteit iránt azonban nemcsak a város, de a vidék közönsége is nagy érdeklődést mutat. Az igazgatóság számos előjegyzést vett levélileg még távolabbi helyekről is Küry Klára 24-én indul el Ferencz fürdőre, hol jelenleg tartózkodik, s Budapesten is megpihelve egy napig 26-án az az szerdán délután a személy vonattal érkezik Váradra. Küry Klára mindhárom előadására előjegyzett jegyek 24-én az az hétfőn délután 4 órától kezdve kiadatnak a színpad pénztáránál. Figyelmezteti az igazgatóság a m. t. közönséget, hogy Küry Klára 3 előadásra előjegyzett jegyek az előjegyzők részére csak 25-én az az kedden déli 1 óráig tartatnak fenn, addig tehát annyival inkább kíválandók, mert azontul a jegyek mások rendelkezésére is bocsátatnak. Ezen előadásokra a helyárok következőleg állapítottak meg: Alsó páholy — 6 frt. Felső páholy — 4 frt 50 kr. Tamlászek I—VIII. sorban 1 f. 50 kr. Tamlászek IX—XI. sorban — 1 f. 20 kr. Zártszek I—III. sorban — 90 kr. Első emelet I-ső sor — 75 kr. Első emelet II-sorból — 60 kr. Földszinti állóhely — 60 kr. Katona és diákjegy — 45 kr. Közép-karzat — 45 kr. Oldal-karzat — 30 kr.

Hétfőn: előadják Sudermann híres művét a »Beccület«-et.

MULATSÁG.

A Félix-fürdőben ma, vasárnap tartandó hangverseny műsora a következő: 1. Godardtól: Concerto romantique. Hegedűn előadja: Tom m Béla ur. 2. Rückentől: Te szívem pici kincse. és Abt Ferencztől: A hid. Énekl: Á m o n Margit k. a. 3. Hubaytól: Serenade. (Unter ihrem Fenster.) Hegedűn előadja: Tom m Béla ur. 4. Heltaytól: Regiments-Couplet. Énekl: Á m o n Margit k. a. 5. Lisztől: Magyar rapsodia. Zongorán előadja: Kürthy Sándor ur. 6. Beleznaytól: Népdalok. Énekl: Á m o n Margit k. a. 7. Hubaytól: Csárdajelenet. II. sz. Hegedűn előadja: Tom m Béla ur. — Az énekszámokat Beleznay, a hegedűszámokat Kürthy urak kísérik.

A Sarrét előkelő fiatalága f. hó 29-én Ó nagysága Szunyogh Szabolcsné védnöksége

alatt egy igen fényesnek ígérkező zártkörű mulatságot rendez a konyári Sóstó-fürdőben. Melyre városaink előkelőségei hivatalosak; a meghívókat a napokban bocsátották ki. — A mulatságra városunkból igen sokan készülnek.

REGENY-CSARNOK.

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Írta: Kincs István.

Majd elváltak. László tanulmányait végezte a fővárosban: ritkábban találkoztak. De azért a régi kötelék, melyet a mult fűzött, nem szakadt meg közöttük. A fiatalember ahányszor hazalátogatott, első kötelességének tartotta Gyirótyékhez hajtani. Repeső szívvel köszöntötte Emiliát s a kedves leány se tudta titkolni örömét.

Végre a szív is beleszólt e viszonyba. Nem voltak tartózkodók. Örömmel mondták el egymásnak, mi lelkükben régóta élt. László vette először ajkaira a szót: szerelem. S Emilia nem volt meglepetve. Szüzi pir szállott szép arczára. Boldog volt.

A szülők régen egymásnak szánták őket.

Nem kérdezték a gyermekeket, régen tudták, hogy szeretik egymást. Boldog érzés szállott szívére, mikor együtt látták őket: e frigy volt reményeik megtestesülése.

Gyiróty megnősült. Emilia mostohát kapott. De Zsófi nem anyja, barátnéja letta leánynak, és Emilia örült, hogy még egy lény van, kivel megoszihassa szíve titkát, boldogságát.

László sokszor elnézte őket együtt.

Szép volt e két nő az ifjuság rózsáival arcukon. Emilia az ártatlanság varázsával hatott, Zsófi az igéző asszony volt, ki érdeket kelt, leköt elmámorít.

És László sokszor rajt felejtette tekintetét. Emilia a tavaszt képviselte derült sugarával, Gyirótyné a sugarat a maga perzselő hevével.

Bogáth félni kezdett ez asszonytól. E perzselő nap szívébe is küldött egy sugarat s annak a sugárnak nyomában egy ismeretlen érzés fakadt lelkében: a bűnös szenvedély.

Ez érzés nőtt, mint az áradt patak. Későn kezdett küzdeni ellene. Későn, mikor az ár tornyosuló hullámai már gátot szakítva elborították szívvilágát. Lelkiismerete szemrehányást tett neki. Tiszta szerelme föllázadt ellene. De a szenvedély nem ismert korlátot: egy gyenge pillanatban a bűvös asszony lábai elé vetette magát.

Zsófi megrettent. Kötelességére emlékeztette jegyesével szemben. Oh! ő jól ismerte kötelességeit. Szerette Emiliát. Boldogítani is akarta; de fékevesztett szenvedélye vakon hajtotta előre.

És az az asszony megszágyenítette. Az a fiatal nő, ki ahhoz az idős emberhez lánczolta ifjuságát, jobban ismerte a becsület kötelmét, mint ő, kit szüzi szerelem fűzött ahhoz az ártatlan teremtéshez, Emiliához.

Megtörve távozott.

Sugó lépteiben azt hitte, gyámolítja valaki. Lelki szemével ott látta oldalán Emiliát. E pillanatban rettegés szállotta meg: megrémült arra a gondolatra, hogy a szenvedély egy kitöréséért örökre boldogtalanná tette volna azt az ártatlan teremtést, nyomorulttá önmagát. Emiliának csak gyanut kellett volna fognia s e pillanatban örökre leáldozott volna jövő üdvösségének napja.

Keresztuton állott. Egy lépés még előre s örökre megpecsételte két kebel boldogtalanságát. Úgy örült, hogy e lépést meg nem tette.

Csak hogy Emilia nem tud semmit! Csak hogy szegény leánynak nem tarolta keblének szüzi álmait! Szíve lehadni kezd. Boldoggá fogja tenni szegényt. S e fogadás fölemelte; ez érzés megnevesítette.

Mint a villám úgy csapott le egyszerre mellette a hír, hogy Emilia eltűnt.

Eltűnt. Miért? hová? Tán tud valamit? Olvasott lelkében? Száz kérdés ostromolta a

fiatalember szívét s ő nem talált egyikre is választ. Nem talált választ, de előérzete önkénytelen is összefüggésbe hozta a leány eltűnését az ő bűnös szenvedélyével. Vádolta magát. Vádolta jellemtelen könnyelműségét; életét tudta volna adni Emiliáért, hogy megmentse szerető szívét a csalatkozás emésztő tudatából. De hasztalan.

Emilia nem volt többé. S ő érezte, hogy Emilia az ő számára nem lesz többé.

Annál különösebb, annál meglepőbb volt tehát rá nézve, hogy Emiliát ismét az atyaháznál találta. Bogáth föllélegzett. Tehát még sem! Mégsem váltak testté lelkének chimerái: Emilia nem miatta tevő azt a lépést. Az a leány gyanútalan őrizte meg az ő számára tisztá keblét.

Jobb is így. Miért kellett volna már ilyen korán hitét az emberekbe elvesztenie. Az élet úgy is elég keserűséget tartogat minden kebelnek. Hadd álmodozzék hát még egyelőre, találjon üdvöt, boldogságot nemes szerelmében.

S e teremtés csakugyan órá bizta jövőjét. Elkísérte az oltárhoz. Oda fűzte magát hozzá, mint az inda a tölgyhöz köti magát. S valamint ez inda ott zöldel, ott hervad el a fáu, úgy e kebel sorsa is közös lesz az ő sorsával: együtt fognak virulni, együtt hervadni, együtt érezni örömet, bánatot.

Ily gondolatok foglalták el Lászlót, hogy fiatal nejét saját tűzhelye felé vitte. Föl se tűnt neki a nő szótlansága. Bogáth boldog volt.

Hanem e boldogság hasonlít a katonai álmahoz, ki a küzdelem hevében győzelemről, szeretteinek boldog viszontlátásáról ábrándozik, s a következő pillanatban már szívében hordja az ellen gyilkosnyilat Bogáth szívébe is bele-dőfték, épen akkor, mikor legkevésbé remélte volna.

Meg volt semmisülve.

A mitől rettegett, azt nem tudta kikerülni. Szegény Emilia! Miért kellett neked azt meg tudnod, mit meg tudnod nem lett volna szabad! Miért nem borulhatott sötét, átláthatatlan éjszaka arra az áldatlan pillanatnyi tévedésre! Miért kellett vele megmérgezni egy ártatlan lény szerető szívét.

(Folyt. köv.)

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felől gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ³⁷ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁵ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²⁰ reggel, 3 ¹² d. u., 1 ⁴ éjjel.
Kolozsvár felől gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyesvonat 1 ²² d. u., személyv. 3 ³⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvonat 2 ³⁰ regg., 8 ³⁸ regg., személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felől személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ³⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől gyorsvonat 5 ³⁰ r., személyvonat 5 ³⁰ d. e., 2 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskőh felől vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskőh - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ⁰⁰ este.
Érmihályfalva felől vegyesvonat 6 ⁵⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől vegyesvonat 8 ²⁰ r., 9 ¹¹ este.
Ósi-Köt-Gyoma felől személyvonat 7 r., vegyesvonat 1 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Köt-Ósi felől vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este.
Püspök- és Felix-fürdőbe 8 ³⁰ reggel, 4 ¹⁵ d. u., 7 ²⁰ este, 6 ⁴⁰ reggel 2 ⁰⁵ d. u. 9 ¹⁵ este.	Püspök- és Felix-fürdőből 10 ¹⁰ d. e., 6 ²⁰ este, 8 ⁵⁵ este, 8 ¹⁵ reggel 3 ³⁷ d. u., 10 ⁵⁴ este.

* A csillaggal jelöltek csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

TÁVIRATOK.

Miniszterválság.

Budapest, aug. 22. (Saj. tud. táv.) Dániel, kereskedelemügyi miniszter ellen már azóta foly az aknamunka a liberális pártban, amióta Miklós borsodmegyei

főispánnak bodvavölgyi viczinális vasútja ügyében oly kérlelhetetlenül ellenszegült minden eltussolási kísérletnek, és határozottan megtagadta Miklóstól a kormány-párt egyik töredéke, a viczinalisták részéről követelt rehabilitációt. Ezeknek a fondorlatoknak most, mint politikai körökben hire jár, sikerült Dániel miniszter állását megingatni, akinek bukása immár küszöbön áll. A buktatók élén Láng Lajos áll, és ezek egész biztosan állítják, hogy Dániel miniszter a kiállítás berekesztése után le fog mondani és az első hazai takarékpénztár elnöki állását fogja elfoglalni. Más hírek szerint Dániel miniszter az Ausztriával való kiegyezés ügyében ellentétbe jutott b. Bánffy miniszterelnökkel, kinek az osztrák kormány irányában vállalt kötelezettségeit annál kevésbé hajlandó elfogadni, mivel a kormányelnök azokat Dánielnek, mint reszortminiszternek megkérdezése nélkül vállalta magára.

Orosz czár Bécsben.

Bécs, aug. 22. (Saját tudósítónk távirata.) Az orosz czári pár küszöbön álló megérkezése előtt nagy jelentőséget tulajdonítanak herceg Liechtenstein, pétervári osztrák-magyar nagykövet idejövételének. Hír szerint ő hozta meg orosz részről a javaslatokat, melyek a két uralkodó találkozása alkalmával szóba kerülnek.

Spanyol kormány és az ellenzék.

Madrid, aug. 22. (Saját tudósítónk távir.) A szenátus és képviselőház liberális kisebbsége kijelentette, hogy a Canovas-kormányt támogatni fogja a haza épségének megóvásában és megszavazza a szükséges összegeket a kubai fölkelés elfojtására.

Milán újabb fondorlatai.

Belgrád, aug. 22. (Saját tud. táv.) A sajtórendőrség lefoglalta az ujvidéki »Zasztava« ideérkezett számaint azon cikkely miatt, melyben az áll, hogy Milán a katonatisztek útján azon dolgozik, hogy a szerb trónt ismét elfoglalja.

Méhészek kongresszusa.

Budapest, augusztus 22. (Saját tud. táv.) A kongresszuson ma is Wekerle Sándor előkölt. Az első felolvasó Borszék y Samu nyugalmazott miniszteri osztálytanácsos volt, aki a mézértékesítésről tartott előadást. Határozati javaslatot is nyújtott be a fővárosban létesítendő »Raktári szövetkezet« ügyében. A javaslatához többen hozzászóltak s végre Wekerle indítványára elhatározták, hogy a kérdést tanulmányozás végett az orsz. méhészegyletnek adják ki. Felolvastak még Bálint Sándor, Vármossy Mihály és Binder Iván.

Összeesküvés Madridban.

Madrid, aug. 22. (Saját tudósítónk távir.) Egy összeesküvésnek jöttek a nyomára, melynek célja volt a kubai fölkelés által okozott helyzet felhasználásával a Filippini szigeteken lázadást szítani az anyaországtól való elszakadás céljából.

Rulett-bank a kiállításon.

Budapest, aug. 22. (Saját tudósítónk táv.) A kiállítási Konstantinápolyban egy gyár föld-

szinti helyiségében, a mostani orfeum szinpadja alatt rulett-bankot fedeztek föl. Gyalokay rendőr-tanácsos esütőtörök éjjel rajtakapta a rulett-bankot játékközben, a játékosokat szétretentette és az egész szerkezetet lefoglalta. A budapest-lipótvárosi pénzkörökből többen kompromittálva vannak ez ügyben. Egy bankárnak a fia óriási veszteségeket szenvedett.

Kréta szigetéről.

Athén, aug. 22. (Saját iud. táv.) Az európai konzulok rábírták a felkelők némely vezetőit, hogy a török kormányzóval újabb tárgyalásokat indítsanak meg.

KÖZGAZDASÁG

Szőlők pusztulása. A mult heti orkán rémes pusztítást vitt véghez az alföldi szőlő-telepeken. Kecskeméten a híres Helveczia-telepen 18 magánház romban hever. Minden szőlő és gyümölcstermés abszolute semmivé lett, sőt a szőlő jövő évi termése is kétségessé vált. Nyolcz kilométer széles vonalon mindenütt totális kár van. Hogy hány millió forint a kár, azt még nem tudhatni. Az óriási jégvihar az állami telepet, a határbeli szőlő- és gyümölcsöket is teljesen tönkre tette. A »Miklós«-telepen a vessző- és szőlőtermés semmivé téve, a pusztulás általában óriási. Szegzárdon valamint Gyöngön a telepeket tönkre vágta a jég. Az egész vármegyében megsemmisült a szőlőtermés.

A sertés bevitel Ausztriába. Nagyvárad város kapitányi hivatala a földmívelésügyi m. kir. Miniszter 48180—896 sz. leirata folytán közhírré teszi, miszerint kereskedelmi czélekből vagy a kereskedelemre alkalmas sertéseknek Magyarországból és Horvát-Szlavonországból az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokba és országokba való bevitel tilos. A kész félig kész, de darabonként 120 kilogramnyi elősúlyú sertések bevitel e ellenben a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok területére az elrendelt feltételek betartása mellett van megengedve. Nagyvárad, 1896 augusztus 17-én.

Az ideai gabonatermés. Végtére mégis csak beköszöntött a kedvezőbb és melegebb időjárás és a félbeszakadt eséplési és nyomtatási munka is újra megkezdhető lesz. Mint-hogy az ország tulnyomó részében a mezőgazdasági munkások nincsenek oly szükiben, mint aratáskor voltak, remélhető, hogy a csépléssel a számottevő vidékeken e hónap folyamán — természetesen kedvező idő mellett — teljesen elfognak készülni. A gazdák az aratás elején jó termést vártak nemcsak buzából, hanem a többi cereáliákból is. Gabonatermésünk nem rossz ugyan, de azért sok kívánni valót hagy fenn; kivált felesleg dolgában nem leszünk az idén úgy sem, mint a mult évben voltunk. Pedig a belfogyasztáson kívül nagy fölöslegesre van szükségünk, mert máskülönbben existenciánk is megrendül. Julius hónap elején, a mikor a termés kilátások csaknem mindenfelé többnyire kitünők voltak, arra számítottunk, hogy buza, rozs, árpa és zab fölöslegünk az idén 26—28 millió métermázsa körül lesz és minthogy a külföld nem a legjobb aratást várja, ez a szép mennyiség jó áron is értékesül. A jobb árakat úgy látszik nem is igen fogjuk nélkülözni, de a remélt nagy fölösleggel nem fogunk diszponálhatni egyszerűen azért, mert nincs, tönkre ment egy jelentékeny része. Nézetünk szerint 6—8 millió métermázsa gabona részben elpusztult az utóbb lefolyt három-négy hét alatt a sok csapadék, jégeső és vihar következtében vagy részben anyira megromlott, hogy mint kereskedelmi cikk nem szerepelhet a piaczo-

kon s legfeljebb baromfiaknak takarmányul szolgálhat. Gabonafölöslegünk a minimumra leszállott s ezzel kapcsolatban az is valószínű most már, hogy a kivethető készletfölösleg a mult évi exportot nem fogja meghaladni.

Terményfőzsde.

Budapest, auguszt. 22

B u z a tavaszra, bácskai	6.49
» tavaszra, északi	6.51
» szeptember-októberre, bácskai	6.87
» szept-okt-re északi	6.89
R o z s tavaszra bácskai	5.87
Rozs tavaszra, északi	5.89
T e n g e r i, junius-juliusra, bácskai	3.72
» jun-jul-ra, északi	3.73
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.40
» aug-szept-re, északi	10.50

Bécs, auguszt. 22

B u z a tiszai	7.05—7.40
» bányási	6.90—7.25
» bácskai	6.85—7.25
» szokványáru ószre	6.60—6.62
B u z a szokványáru tavaszra	6.93—6.95
R o z s tiszavidéki	6.05—6.10
» szokványáru tavaszra	5.60—5.62
» szokványáru tavaszra	5.90—5.95
T e n g e r i magyar	4.05—4.12
Z a b, magyar kereskedelmi	6.60—6.75

Hivatalos arfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. auguszt 22.

Magyar aranyjárdék 4%	122 50
Magyar koronajárdék	99 25
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	123 50
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	101 50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121 75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97 50
Itatmérési jog megváltási kötvény	100 30
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97 . .
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölesön	152 50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	138 50
Osztrák járadék papírban	101 50
Osztrák járadék ezüstben	101 50
Osztrák járadék aranyban	123 50
Osztrák korona járadék	101 . .
1860. osztrák államsorsjegyek	145 50
Osztrák magyar bankrészevény	95 . .
Magyar hitelbank részevény	393 75
Osztrák hitelintézeti részevény	365 60
Osztrák-magyar államvasuti részevény	361 25
20 frankos arany (Napoleonkor)	950 . .
Német birodalmi márka	58 60
London vista	119 70
Páris vista	47 55
20 márkás arany	11 75

Szerkesztő postája.

Többeknek. Türelemet kérünk kedves tárcza-íróinktól, kiknek külön nem jeleztük a beküldött dolgozatok sorsát. Hiába, naponkint csak egy tárczát közölhetünk.

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Vasárnap, 1896. augusztus 23-án,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével
k é t e l ő a d á s.
Délután 4 órakor félhelyárrakkal:
T O L D I M I K L Ó S.
Történelmi színmű 3 felvonásban.
Kezdeté 4 órakor, vége 6-kor.
Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:
T Ó T L E Á N Y.
Eredeti népszínmű 3 felvonásban.
Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.
Holnap, hétfőn 1896. augusztus hó 24-én,
A B E C S Ű L E T.
Színmű 3 felvonásban.
E l ő k é s z ű l e t e n:
K O M É D I Á S O K.
Vígjáték 4 felvonásban.
U R I E L A C O S T A.
Szomorujáték 5 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPEK FERENCZ.**

NYILT-TÉR.
Szőlő-eladás.
Szőlő mint a legjobb gyógyszer az egészség fenntartására.

Van szerencsém mindazokkal tudatni, akik a legkedveltebb csemege-szőlőt első kézből óhajtják üde állapotban beszerezni, hogy nálam mindennap frissen szedett állapotban 5 külön-kénti megrendelésnél házhoz küldve a következő árakban kapható, u. m.:

I-ső rendű csemege-szőlő 12 válfajban, érés szerint 40 kr.

II-od rendű csemege-szőlő 35 kr.

III-ad rendű vegyes 30 kr.

A megrendeléseket Oláry J. ezégnél kérem előtte való nap feladni pontos utca és házszám megjelölése mellett, mivel a szőlőt a reggeli órákban szedjük le.

N. Justh Sándor,

181 1—3

szőlőbirtokos.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a volt

Temesvári

sörarsnokok f. év szeptember 1-től átveszem és azt szeptember 6-dikán kitünő cigány-zene mellett

SÖRFORRÁS

czimmel megnyitom.

Jó ételekről és italokról mindenkor gondoskodom.

A nagyérdemű közönség b. pártfogását kérem

tisztelettel

175 1—3 **Spetkó József**

Ugyanott teljes-ellátásra — külön-épületeen — vidékről iskolába járó gyermekeket elvállalok; erre annál is inkább alkalmas e helyiségem, miután ugy areál-, mint a polgári iskola tőszomszédságában van. Értekezhetni Knapp-ház, Nagy-Piacz-tér.

14291/896.

Hirdetmény.

Az 1890. évi I. t. cz. 22. §-ának rendelkezéséhez képest közhírré tétetik, hogy a törvényhatósági közutak építése, kezelése és fenntartására vonatkozó 1897—1898. évi költségeloirányzat a közigazgatási bizottságnak az utadó százalék és minimumok iránti külön részletes nyilatkozatával együtt a városi irodaigazgató hivatalos helyiségében 1896. évi augusztus hó 25-ik napjától 1896. évi szeptember hó 10-ik napjáig terjedő 15 napi közszemlére kitétetvén, az a hivatalos órák alatt d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig megtekinthető.

Egyesek az előirányzat ellen felszólalhatnak s felszólalásukat a kitételi időtartamának lejártá napjáig a polgármesterhez írásban benyújthatják.

Nagyvárad, 1896. aug. 17.

Sal Ferencz,

176 1—1

kir. tan. polgármester.

— EGYHÁZI NYOMTATVANYOK. —

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

rendeztünk be ahol *bármily mennyiségben* mindennemű

↳ IRODASZEREK ↳

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, koczkás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Walthman-féle) mérnökök részére fényezett (pausa) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bál meghívók, tánczrendek, eljegyzési, menü-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb.*

Kitünő minőségű

alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárazakat.

I r o n t.

Itatóspapírt és porzót.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően felszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hírlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok olcsón és pontosan elkészítetnek. Színes kivitelben üzleti-kártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 frt 50 krig.